Eina kartą per mėnesį

II METAI.

Rugpiūčio mėnuo

MEDICINA

LAIKRAŠTIS, PASKIRTAS MEDICINOS TEORIJOS IR PRAKTIKOS REIKALAMS

8 Nr.

TURINYS.

LEIDŽIA: Gydytojų sekcija prie Lietuvių Mokslo Draugijos ir Kauno Medicinos Dr-ją.

Redaktorius D-ras J. Žemgulys.

Redakcijos ir Administracijos adresas: KAUNO LIGONINĖ KAUNE.

SKELBIMŲ KAINA: 5 auks. už eilutę.

PRENUMERATOS KAINA: metams 120 auks., pusei m. 60 a.

Atskiro numerio kaina 10 auks.

Kauno Medicinos Draugijos nariai užsimokėjusieji nario mokesnį už 1921 metus:

Dr. Abraitis
,, Atkočiūnas
,, Avižonis
,, Blažys
,, Bliūdžiūtė
,, Brundza
,, Didžiulis
,, Domaševičius
,, Kuzma
,, Marcinkus

Dr. Mažylis
,, Mickus
,, Mongirdas
,, Nasvytis
,, Oželis
,, Stančius
,, Staugaitis
,, Šliupaitė
,, Žemgulys

MEDICINA

laikraštis, paskirtas medicinos teorijos ir praktikos reikalams.

II metai	Rugpiūčio mėnuo 1921 m.	8 Nr.

Encephalitis epidemica (lethargica, Choreiformis, myoclonica ir t. t.)

D-ras B. Zacharinas (Tauragėje).

1916—1917 m. Vienoje atsitiko nepaprastos smagenų ligos epidemija, kurios kardinaliniai simptomai buvo somnolencija ir kai kurie akių reiškiniai—ptozis, nistagmas, anisokorija.

Apskritai, buvo pastebėtas toks simptomų įvairumas ir tokia jų daugybė, kad jie galėtų tikti nebent sclerosis multiplex.

Pirmas aprašė šią ligą ir davė jai vardą Encephalitis lethargica (o paskui Enceph. epidemica) v. Economo, kurio monografija padarė pradžią ilgai straipsnių ir darbų eilei.

Kai del ligos etiologijos, tai kokios vienybės tuo dalyku nėra. Liga, tur būti, nenauja ir jau Mauthner 1890 m. nurodė, kad vadinam „Nona" ir Maladie de Gerlier buvo Polioencephalitis acuta superior epidemica non suppurativa (su miego reiškiniais), o šitas polioencephalitas, kaip dabar kai kas mano, yra labai artimas epideminiam Encephalitui.

Dar prieš 1712 m. Camerarius aprašė Meningito formą Tübingene, kur svarbiausiuoju simpatomu buvo somnolencija (resp. lethargija (?)).

Encephalitų klasifikacija ligi šiol buvo tokia.

I. Polio — encephalitis acuta haemorrhagica superios (Wernicke).

II. Hemiplegia spastica infantum (Strümpell).

III. a) Pirmapradė Encephalitis acuta haemorrhagica suaugusių Strümpell, Leichtenstern).

b) Encephalitis consecutiva post morb. infect. (influenza-encephalitis Strümpell Oppenheim, Cassirer).

IV. Didžiųjų smagenų Encephalitis be makro ir mikro—anatominių davinių (Nonne).

Remiantis šita klasifikacija ir klinikos daviniais, buvo išreikšta nuomonė, kad virus Encephalito epidemico esąs panašus arba giminingas virus'uip rie Polio-myelito. Strümpell tvirtina

esant identybės vaikų Encephalito ac. su Polio-myelitu, delto jis buvo pasiūlęs vardą Polio-encephalitis acuta. Giministę Encephalito epidem. su palio myelitu nurodė ir v. Economo savo monografijoje.

Nuomonė, kad epideminio Encephalito virus panašus į Grippo Virus'ą, rado ne mažai šalininkų. Bet kiti autoriai, analizuodami Encephalito 1889—90 m. grippo epidemijos atsitikimus, rado, kad ligos paveikslas buvęs visiškai kitas. Etiologijos klausimo traktavimas buvo įvairus. Leichtenstern'as, kad ir pabrėžė etiologijos tamsybę, vis delto priėmė ryšį Encephalito su „Nona" ir su influenza. Dabar po ilgos tyrinėjimų eilės galima spręsti, kad Encephalitis Gripposa ir Encephalitis epidemica (lethargica, choreiformis ir t. t.) nieko bendra tarp savęs neturi, kadangi: 1) Encephal. grip. Pfuhl, Nauwerk, Frankel ir kiti rasdavo nervų sistėmoje influenz'os bacilų, — Enceph. epid. nė vienas autorius influenz'os bacilų nerado (v. Economo, Wiesner); 2) Encephal. grip. jokios neuronofagijos labai charakteringos Encephal, epid., neturi (v. Economo); 3) vienos m. Encephalito epidemija atsitiko gerokai prieš grippo epidemiją ir nepriklausomai nuo jo. Be viršminėtų bakteriologinio, patologiškai anatominio ir epidemiologinio pažymių, pravartu čia priminti vienas mažas klinikos simptomas, kurį iškelia aikštėn Huismanas kartu su R. Jaksch. Šitas simptomas — Herpes atrodo Huismansui labai svarbus, kadangi influenz'oje jis tenka stebėt retai. Kaip matyt iš didelės Leichtenstern'o surinktos 1890 m. epidemijos medžiagos Herpes influenz'oje atsitikdavo tik 3,6%.

Vis delto yra autorių, kurie ligi šiol tebetaria Encephalito epid. priklausant nuo influenz'os. Ir patsai v. Ekonomo nenuneigia visiškai šitos priklausomybės.

Ieškodamas Encephalito epid. veiksnio (mikrobo), Wiesner savo bandymais su beždžionėmis priėjo prie sprendimo, jog Enceph. epidem. veikia tam tikras virus, o ne toksinas. Patsai virus ir jo kilmė dar ne visų pripažintas, nes Wiesner laiko jį streptocacca pleomorpha, gabri — mikrococca (panašiu į tetrageną), Maggiora, Mantorani, Tombolata — diplococca. Bernhard mano Wiesner'o streptococca esant pneumococcas.

G. Levaditi ir P. Harvier savo bandymais su kralikais išskyrė Encephalito epid. virus ir laiko jį specifiniu, manydami jį einant lengvai per filtrą (Chamberland'o žvakė 1 ir 3) ir visiškai skyriantis nuo polio — myelito virus'o.

Patologiškai anatominis paveikslas yra sekantis: makroskopiškai—vietomis smagenų ir jų plėvių hiperemija, kai kada smagenų oedema, smagenų svorio padidinimas, o taipogi plėvių sudrumstymai ir meningealiniai procesai, nepereinantieji į smagenis; todel vardas „Meningo — encephalitis" šiai ligai netinka.

Mikroskopiškai histologinis paveikslas rodo, kad procesas eina haematogeniniu keliu. Svarbiausi persimainymai — iš indų

pusės, kur pasidaro mankietinė infiltracija adventicijos, arba perivaskularinių limfatinių tarpų. Šitoje infiltracijoje (infiltratuose) ypačiai žymu limfocitarinio charakterio; leukocitų nebūna. Kai kada, kaip nurodo Dietrich, ištyręs apie 20 lavonų, dalyvauja narveliai, panašūs į plazmanarvelinius elementus; arti indų įvyksta žydininis glijos augimas; žydiniuose yra regresivinių permainų, o taip pat ganglionarveliai, kurie rodo degenerativinius reiškinius ir pasinaikiną neuronofagijos keliu; regresivinės ir progresivinės glijos permainos užima pirmą vietą. Vėliau nekrozai eina platyn, prasideda branduolinių narvelių rezorpcija ir ties glijos žydininiai (gliogranulomata) randame būrius difuzinių glijos tinklų, naujesnių greta senesnių.

Indų endotėlyje pastebiamas pabrinkimas. Pačių indų kraujo pripildymas normalinis. Atsitinka ir kraujo tekėjimų, bet daugumas autorių laiko juos atsitiktinais ir chronologiškai senesniais už įdegimą.

Kadangi mieloklazija parenchimoje, sulyginant su infiltraciniais ir degenerativiniais gangliozinių narvelių procesais, yra antraeilis dalykas, tai galima manyti, jog dalykas yra endotoksinuose numirusių bakterijų. Šitą hipotezą palaiko; ir limfocitarinis infiltratų charakteris tiek mezodermoje, tiek ektodermoje.

Prieš pasirodant grūduotiems narveliams, prieš pasididinant gliozinių narvelių skaičiaus ir iširsiant sustiprintiems ganglinìams narveliams, procesas kai kada platinasi išimtinai pilkoje smagenų substancijoje, pilkoje 3 ir 4 skilvelio substancijoje, centruose prieš Aquaeductus Sylvii, subkortikaliniuose smagenų pamato gangliuose (ypač thalamus'o, nucleus lentiformis ir Caudatus'o, nucleus rubor ir Corp. quadrigemino srityje); smagenų lokalizacija žievėje ir žydinys pailgintuose ir nugarkaulio smagenuose dapildo paveikslą, kuris galima patologiškai anatominiai pavadinti šitaip: Polio—myelo—encephalitis acuta, disseminata, non purulenta, epidemica.

Šitoms ligos charakterio ir lokalizacijos ypatybėms pilnai atsako simptomatologija ir klinikos paveikslas. Liga prasideda taisykliškai, staiga. Ligonių parodymai del ligos pradžios labai įvairūs. Vienas skundžiasi, kad iškart pradėjus jam suktis galva ir ėmęs vemti; paskui buvę skausmų nugarkaulyje ir visame kūne; toliau negalėjęs laikyti akis atidengtas. Antras nusiskundžia tamsuma ir lig žaibavimu akyse. Kitais atsitikimais galvos skausmai eina didyn kartu su vemimais; apatija, o kai kada ir ūpo išerzinimas ir net pasiutimas, sudaro ligos pradžią. Dažnai pirmas reiškinys esti atsiradusi ūmai diplopija. Toliau prasideda somnolencijos butis, arba sunkių neuralgijų ir smulkių tampymų status, po kurių (resp. su kuriais) eina viršminėta somnolencija [1]) (Letargija kitų autorių).

[1]) Aš visus vartoju terminą „somnolencija", kadangi „letargijos" sena, tikra to žodžio prasme Encephalito epid. (letharg) nebūna sunkiuose

Šitoje ligoje paprastai temperatūra pakilsta: pirmomis dienomis siekia 37^0—38^0 su viršum, o kai kada pasilieka normalė. Kreivos charakteris labai įvairus ir specialio jos tipo nustatyti negalima. Atsitikimais, kur liga eina sunkiai, karštis vis didinasi ir paskui pasiekia aukštų laipsnių. Laimingais atsitikimais karščio kritimas eina apskritai ližingai.

Pulsas irgi neturi charakteringo tipo. Drauge su paroksizmaliniu atidėliojimu (retai!), pulsas būna labai dažnas, minkštas, lengvai suspaudžiamas, kai kada dikrotingas, neregularis su iškritimais ir nesuderintas su temperatūra. Ar žiūrėti į tą dalyką, kaipo, vagu's o paralyžių, ar kaipo į toksisinę įtaką — spręsti sunku.

Kraujo spaudimas dažnai būna labai žemas. Ir čia, kaip ir sunkiosie grippo formose, dažnai atsitnka vazomotorų veikimo iškrykimas.

Kartu su pulsu eina ir alsavimo skaičius: 30—48 als. į 1 min. visai nepriklausant nuo plaučių komplikacijų.

Labai įtariamas, ypačiai sunkiais atsitikimais apdėtas, „blogas" liežuvis, beveik visumet labai sausas, net ir ligonio temperatūrai padidėjus dažnai tenka girdėti iš neturinčių karščio ligonių, kad jiems burnoje esą sausa, kad vidurius deginą. Diagnozavimo prasme, liežuvio stovis (apdėtas, „blogas", sausas) be ypatingų iš skilvio žarnų pusės reiškinių, verčia manyti apie suirimą centralinės kilties. Prognozavimo prasme, liežuvio stovis turi dar didesnę reikšmę: juo blogesnis liežuvis, juo sunkesnis, ilgesnis ir prognostiškai daugiau abejotinas yra susirgimas. Blogas liežuvis jei, ligonis turi, paliginti, gerą ūpą, rodo, kad ateityje reikalingas atsargumas. Priešingai — su ligos remisiją visada greta eina ir liežuvio apsivalymas.

Kai del nevrų sipmtomų, tai pirmą vietą jų tarpe užima somnolencija. Ligoniai guli su užmerktomis akimis ir miega; juos galima pažadinti ir gauti aiškų atsakymą (ypač ligos pradžioje), bet kalbėdami ligoniai vėl užminga. Užmigti jie gali netik gulėdami, bet ir sėdėdami ir stovėdami. Sunkiais atsitikimais somnolencija galiausiai pereina į komą, iš kurios prikelti ligonių jau negalima.

Pavyzdžiui paimsiu du savo atsitikimu.

I. Kūdikis E. 10 mėn. amžiaus, vyr. lyties, gero kūno sudėjimo. Susirgo staiga 1920. I. 8. vemimas, viduriavimas, neramumas. $T^0 = 37,1$, pulsas tankus ir mažas. Tyrinėjamas (ypač žiūrint kojas) labai rėkia. I. 9. somnolencija, ptozis, siauros lėlikės, menkai reoguoja į šviesą. To ir pulsas tokie pat, kaip vakar. Pažadintas tuojau vėl užminga. Miegodamas gali mechaniškai gerti pieną ir arbatą. Viduriavimų nėra, nėra ir vemimų. Liežuvis apdėtas, sausas.

---

atsitikimuose somnolencija pereina į komą, bet ir šitoji nieko bendra su letargija neturi.

I. 10. Bendra padėtis sunki. Prižadinti nebegalima, visiškai nereaguoja. Nepajudomos skirtingos lėlikės. Kai kada fibrilariniai tampymai atskirų veido, kojų ir rankų raumenų, ypač iš dešinės pusės. T⁰ = 39, 6, pulsas suskaityti nebegalima toks jis tankus ir mažas.

Vakare kalbėtieji tampymai dažnesni. Cheyne-Stock'o alsavimas.

I. 11. Kūdikis mirė ketvirtąją ligos dieną.

II. B. K-is, 26 m. amžiaus, pirklys, labai stipras ir šiaipjau sveikas vyras. Anamnezis nieko ypatingo. 1920. I. 21 atėjo pas mane skųsdamasis, kad jam porą dienų skaudą dešiniosios ausies užpakalį ir visą kaklą iš tos pačios pusės. Ištyrimas parodė, kad skausmai yra neuralginio charakterio; paskirtas tam tikras gydymas.

I. 24.—pakviestas pas ligonį, aš kalbėdamasis su juo pastebėjau, be viršminėtų dar padidėjusių skausmų, apatiją ir ptozis'ą. T⁰= Norm., pulsas — 90.

I. 25. skundžiasi skausmais staibyse ir norėjimu visą laiką miegoti. Kelių refleksai iš abiejų pusių padidinti, Babinski pozitingas, Kernig'o nėra. Liežuvis apdėtas, sausas. Viduriai sulaikyti. T⁰= 37,5 pulsas 108, pilnas.

I. 26. somnolencija ir profesionalinis kliedėjimas. Prižadintas atsako šiaip taip į paklausimus ir vėl tuojau užminga ir kliedi. Jokių tampymų arba mėšlungio nėra. T⁰= 38 — 38,4, pulsas — 112-120.

I. 27. Bendra padėtis sunki. Be senų reiškinių, dešinioji lėlikė siauresnė, lėlikių reakcija šviesai menka. Gauti aiškus atsakymas į paklausimus negalima. Koma ir profuzinis prakaitas. T⁰= 39 su viršum, pulsas —120 — 130. liežuvis biaurus. — Spinalinė punkcija rodo tik nedidelio laipsnio spaudimo padidinimą; daugiau nieko (ištyrimasTilžėje).

I. 28. lig I-30. viršminėti reiškiniai eidavo sunkyn ad maximum, refleksai pamažu nyko, prižadinti ligonis nebebuvo galima: pasidarė cataralinio plaučių įdegimo komplikacija; Cheyne-Stock'o alsavimas ir

I. 30. Ligonis mirė, dešimtąją ligos dieną.

Tuodu atsitikimu gal būti pavyzdžiu tos Encephalito formos, kurią autoriai vadina „Encephalitis lethargica".

I atsitikimu buvo dar kaž kokių motorinių reiškinių, o II jų nebuvo. Paskutiniame įsidėmėtinas[1]) ligonio profuzinis prakaitavimas. R e i n h a r d t' u, kuris bandė (nevykusiai) difeferencijuoti Encephalitą epid. nuo Polio — myelito, — prakaitavimo ir odos hiperestezijos Encephalitate nebūna. Tuo tarpu klinika duoda mums ką kitą, ir didelis autorių skaičius pažymi savo atsitikimuose šitą simptomą[2]).

---

[1]) Žiūrėk dar žemiau — atsitikimai IV, V ir VI.
[2]) Gal būti, centralinės kilties.

Kada ligonis pradeda taisytis, somnolencijos vietoje atsiranda lyg opatijos drauge su nuovargiu. Kai kurie prancūzų (P. Marie, J. Sicard et J. Paraf, Souques, Moreau et Pichon) pastebėjo rekonvalescencijas stadijoje — syndromą Parkinson'o, parkinsonizmą arba net Parkinson'o ligą (Paralysis agitans). Parkinsono syndromo reiškiniai — tremor, raumenų grupių rigiditas, panašus į maską veidas — gal būti, priklauso nuo degeneratyvinių permainų locus niger'o srityje (G. Tretiakof et Bremer) arba Corpus striatum'o srityje (Souques, Lhermitte et Cornil).

Neretai rekonvalescentai ir net šiaip jau pasveikusieji nemiegą. Tą dalyką demonstruoja kad ir toks atsitikimas:

III. R. K-as, 48 m. amžiaus, pirklys, parvažiavęs iš Amerikos, kur metai atgal sirgdavęs Encephalitu su somnolencija. Po susirgimo , jau beveik metai, kenčiąs nemiegu. Dieną jaučiąs nuovargį ir visumet norįs atsigulti, bet atsigulęs užmigti negalįs. Apskritai, jis esąs labai apatingas ir darbo dirbti negalįs. Turėjęs grįžti, iš Amerikos, bijodamasis ten prapulti kadangi praradęs savo gyvumą ir darbštumą. Tyrinėdamas ji objektingai radau, kad vokai bent kiek nuleisti, veido išraiška mieguista ir kelio refleksai vangūs.

Įvairiais reiškiniais pasižymi ir jausmingumo, judėjimo ir refleksų sritis. Ligoniai skundžiasi diegliais, niežėjimu, atbukusiais jausmais rankose arba kojose (jų rankos lyg užmirusios). Dažniau jie skundžiasi stipriais skausmais rankoje, kojoje, pilve arba veide. Ne retai galima atrasti kalbamose vietose ir hiperalgezijos arba hipestezijos.

Kartu su sensoriniais reiškiniais atsiranda ir motorinių suirimų — parezų lig paraližių ir dar dažniau motorinių suerzinimų — drebulių, raumenų tampimų (mažų, ritmingų), taip pat ir stiprių sutraukymų, panašių į myokloninį mešlungį. Pastarasis atsitinka iš abiejų pusių, bet, dažnai ir iš vienos, paliesdams rankas, pečius, kojas ir ypač pilvo sieną. Mėšlungis kartais turi choreatinį charakterį, kartais būna atetozas. Greta su monoplegijomis resp. monoparezais būna hemiplegijos.

Psichiškų pažymių esti įvairių; be viršminėtų — apatijos ūpo suerzinimo ir net pasiutimo—, dažnai atsitinka aiškių delirijų, ir tada ligonis atrodo lig dvasiškai nesveikas.

Tokį pavyzdį turime ir sekančiame atsitikime:

IV. M. B-ienė, 36 m. amžiaus, menkos sveikatos moteris su dideliu gymdymų skaičiumi anamneze. Susirgo staiga 1920, V. I. Galvą, nugarą ir kojas jai skauda. Vidurių sutūrėjimas, Liežuvis apdėtas, sausas. $T^0 = 38,5$ $P = 116$. Miegoti negali nuo skausmų.

V. 2. Skausmai neuritinio charakterio eina didyn, karštis apie 39°. pulsas 120—130. Ligonis atsako netiksliai. Vakarop svaidulys ir didelis neramumas. Babinski aiškus, kelių refleksai padidinti. Nystagmas.

V. 3. Daro įspūdį dvasiškai nesveikos. Nenori gulėti, nori bėgti; bara vyrą ir vaikus, žestikuliuoja, plėšia dangovę, kalba niekus. T° ir pulsas beveik tokie pat, kaip vakar. Nuvargusi užminga su pusiau užmerktomis akimis, kliedėdama.

V. 4. Ptozis, lėlikės skirtingos, menkai reaguoja, somnolencija, sausgyslių refleksai nusilpnėjo. Babinski aiškiai pozitingas, Kernig neaiškus. T° —39,5, vakarą 39,9. Prakaitas. Pulsas apie 140 su iškritimais, minkštas. Veido raumenų fibriliariniai tampymai. Kurkuojąs, tankus alsavimas. Somnolencija pereina į komą; prižadinti negalima V. 5. Bendra padėtis dar blogesnė. Vakare penktąją ligos dieną, mirė.

Iš Kauno Ligoninės chirurgijos skyriaus.

(Vedėjas dr. J. Žemgulys).

Vininė ekstenzija ir jos vartojimas.

Karo Med. Leit. **A. Matulevičius.**

Vininė ekstenzija ir jos vartojimas.

Kaip yra žinoma, tempiamieji tvarčiai daugumoje galūninių fraktūrų yra vienintėle priemone pasiekti idealiam anatomiškam suaugimui ir pilnai funkcijų restitucijai.

Piačiai vartojama paprastai ir kombinuotai Bardenhener'io plėstrinė ekstenzija, turinti nemažai ir gerų pusių, vis tik nepatenkindavo, matyti, chirurgų, versdama ieškoti ko nors tobūlesnio. Tempimą plėstrais taria reikalaujant didelių svorių vartojimo, nes traukimo jėga čia esanti pridedama prie plačio odos paviršiaus. Toksai platus ir įžymus odos tempimas nepasilieka be blogų rezultatų, iššaukdamas dažnai oedemam galūnių periferijoje ir atsirandantį del perveržimo decubitus. Labai dažnai po kelių plėstros gulėjimo dienų randame labai skaudančių puslių; dėliai to ilgai tų pačių plėstrų išlaikyti negalima, o jų pamainymas nevisumet yra galimas. Steinmann'as nurodo plėstrinės etiologijos ekzemas, gangrenas, išemišką atrofiją. Plėstrinių tempiamų tvarčių technika yra taip pat ne visai prasta, o ypač apsunkinta komplikuotais kaulų lužimais. Be to, tempimo eigoje pastebiamas

plėstros slankiojimas į visas puses, kas kliudo pirmapradžiam ekstenzijos tikslui; galop, plėstrinis tempimas šiek tiek varžo racionalų gydymą: ankstybų masažą, sąnarių gimnastiką.

1907 metais Steinmann'o buvo pasiūlyta naujas ekstenzijos būdas — vinies pagalba (Steinmann. Eine neue Extensionsmethode in der Frakturbehandlung. Zentralblatt f. Chirurgie 1907, Nr. 32, S. 838).

Šis autoris pasiūlė jo sumanytą ir išmėgintą vinies perkalimą kaulan žemiau užgautos vietos lužimo, užkabinimą kilpos už vinies galų ir tos kilpos, ergo, galūnės kaulo tęsimą. Vininės ekstenzijos ypatybės davė jai greitu laiku chirurgijoje pilietybės teisę, nežiūrint nemažo priešininkų skaičiaus. Nuo 1910 metų įvairūs chirurgų suvažiavimai Vokietijoje rimtai pradėjo traktuoti vininę ekstenziją ir pastaraisiais metais minėtoji ekstenzija rado sau daugelį pasekėjų, suvaidinus ypatingai žymią rolę paskutiniojo Europos karo chirurgijoje, gydyme šuvinių lužimų.

Vininė ekstenzija atliekama šiuo būdu. Vartojamos plieninės (taip pat aliuminijaus — bronzos) vinys, nikeliuotos (nors gali būti ir nenikeliuotos), apskritos (cilindrinės) formos, ilgumo nuo 13 iki 17 ctm. ir storio — žemutiniai galūnei 3,5—5 mm., viršutiniai 2—3 mm., gerai užaštrintos ir lege artis sterelizuotos prieš patį jų vartojimą. Atlikus striopiausiai išrinktos kalimui vietos odos dezinfekciją ir gerai sutepus porą kartu su 2 valandu pertrauka Tintc. Jodi plačiai atatinkamą galūnės rajoną, prie bendros arba vietinės anaestezijos vinis įkalama skersai kaulan vidutiniais sterilio plaktuko kalimais taip, kad likusieji lauke galai būtų tolygūs. Išorės vinies galai prie kūno apsukami jodoformine marle, o iš paviršiaus dar apdengiami sterilėmis metalinėmis gilzomis (galima ir be jų). Visa tai su atatinkama galūnės vieta dargi lengvai steriliai užbintuojama. Prie vinies galų kabinama metalinė, arba kurios nors kitos, kad ir minkštos, medžiagos kilpa, paliuosavus tik galūnės minkštumą nuo kilpos spaudimo tinkama pozicija, vata ar kaip nors kitaip. Lužusi galūnė ilsisi atidengtoje fabrikinėje ar kitokioje šinoje. Prie kilpos pritaikomas blokinis svorių tempimas, kaip kituose ekstenzijos metoduose.

Kalimo vietos renkamos sekančiai (jei tik leidžia tai esamos žaizdos). Lužus šlauniai apatiniame femoris trečdalyje, kada reikėtų traukimą pritaikinti kiek galint arčiau žemutinio fragmento, geriausiai yra vartoti vinies kalimą į galvą tibiae, $2^1/_2$ pirštais žemiau ašies kelio sąnario. Aukščiau paminėtuose lužimuose kalimo kanalas turi eiti geriausiai per viršūnes condylorum, aplengdamas fossam patellarem ir sąnario kapsulą. Tibiae aukščiau apatiniojo trečdalio ir kelio sąnario lužimams tinkamiausia vieta ekstenzijai — 3 skersi pirštai aukščiau viršūnės malleoli interni. Durimo kanalas šioje vietoje, kaip apskritai visumet žemutinėje galūnėje, turi gulti frontaliai ir prieš fibulae, kuri

pasilieka visai vinies užpakalyje: tokios ekstenzijos pilnai užtenka. Fraktūroms, kurios guli žemiau minėtų, tenka ekstenzijai rinktis calcaneus. Čia duriama $1^1/_2$—2 skersais pirštais žemiau malleolus externus, įstrižai užpakalin, horizontaliai per calcaneum. Tuo būdu mes būsime toliau nuo indų ir mažiau rizikuosime iššaukti kaulo perpiovimą vinimi. Dar Steinmann'as išrodęs, jog panašaus kalimo iššaukiamas stiprus pasukimas praktiškai nieko nekenkia, o atbulai — traukimas už calcaneus prašalina blauzdos raumenų pergalėjimą ir tuo būdu neduoda pėdai išsikišti pirmyn.

Viršutinės galūnės ekstenzijoje reikia laikytis $3—3^1/_2$ ctm. aukščiau ašies alkūnės sąnario. Olecranon perduriama $1—1^1/_2$ ctm. žemiau processus olecrani dorzaliai nuo ulnario krašto ir atsitolinus nuo to krašto $^3/_4$—1 ctm. Sunkiuose šuvinių žemutinės rankos dalies lužimuose, aukščiau žemutiniojo trečdalio, ekstenzija atsakomiausiai pridedama ad radium, 2 pirštais aukščiau rankos sąnario arba ad ulnam, $1—1^1/_2$ piršto aukščiau processus styloidens.

Del naudojimo svorių reikia kreipti domės į laiką, praslinkusį po lužimui; dargi yra svarbu, ar norima pašalinti ekstenzija galūnės sutrumpėjimas, ar pasitenkinama vien pastoviu, lužimą tvarkančiu tempimu. Toliau, svorio naudojimas privalo būti suderintas su individuale paciento raumenų jėga ir su tempiamos galūnės stovių. Tuo tikslu reikalinga kasdien nuolat matuoti galūnę centimetrais (pav. kojoje nuo spina oss. il. ant. sup. iki malleolus ext.), lyginti rezultatus su sveikąja galūne ir, atsižvelgiant į tai, įvairinti svorį.

Sekant Steinmann'ą, reikėtų vartoti: šlauniai 6—10 kgr., blauzdai 1—5 kgr., calcaneus—ekstenzijai 3—5 kgr., viršutinėms žmogaus galūnėms — $^1/_2$—2 kgr. Praktikoje dažnai reikia išnormavimas bent kiek didinti, kas daroma vis tik labai atsargiai (niekumet daugiau 15 kgr.!).

Bendrai ekstenzija tęsiama 3 savaites, nors Wagner'is nustato jos tęsimą iki 5 savaičių, kuriomis jau visumet baigiasi lužusių galų konsolidacija; kiti tęsia ekstenziją net iki 6 savaičių. Atsargūs autoriai, kaip Alice Grabowski, prašalina visada ekstenziją, kuomet yra pasiektas geras ir pastovus kaulo galų sudėjimas ir susektas callus'o susiformavimas. Tas tęsiasi neretai ne daugiau trijų savaičių.

Vinies prašalinimas labai paprastas: atsargiai atidengus vinies vietą, aptepiamas vienas vinies galas kelis kartus Tinct. Jodi arba net jis nugnybiamas, ir vinis už kito galo replėmis steriliai ištraukiama. Pasilikusi žaizda gydoma aseptikos reikalavimais.

Pasitaikantieji kartais, viniai viduryje esant, temperatūros pašokimai dažnai per dvi tris dienas praeina. Vienok, jei pasirodytų stipri vietinio uždegimo reakcija su sekrecija iš kanalo vinies, — vinis skubiai prašalinama. Gera aseptika nuo šių negeistinų įvykių visumet mus apsaugoja.

Per ekstenziją privaloma dažna (bent 2 kartu dienoje)

galūnės kontrolė ir pageidaujama, kaip ir prie kitų ekstenzijų, rentgenografiškas lužimo sekimas, kur tai galima įvykdyti.

Be kitų, literatūroje randamų vininės ekstenzijos modifikacijų (dviejų vinių kalimas į femor, aukščiau condyli, pakeitimas vinių šriubais, automatiškų replių pavidalo kilpos ekstenzijai, pervėrimai viela vinies vietoje) galima pilnai apsieiti.

Vininė ekstenzija, apkainuota per dešimtį su viršum metų klinikose, parodė daug labai gerų savo ypatybių, palyginti su kitų rūšių ekstenzijomis. Šį jos pozityvumą čia išnagrinėsime.

1. Pažymėtina paprasta ir greita technika ekstenzijai įvykdyti.

2. Ekstenzija pritaikoma nedidelėn, siaurai aprėžton vieton ir tiesiog į kaulą. Aišku, jog traukimo jėga šiomis sąlygomis yra tikslesnė; ją galima daugiau, negu kitur, didinti, o del to vininė ekstenzija turi daug reikšmės, neleisdama kaulo galų dislokacijos. Sulyginus su plėstrine ekstenzija, kur daug tempimo jėgos išaikvojama minkštųjų dalių trinimui, vininė yra daug tikslingesnė; ji neturi savyje ir pavojaus užkenkti minkštumoms dideliu jų apsunkinimu, o odai — jos suerzinimo, užgavimo, iššaukimo žaizdų, decubitus, puslių, gangrenos.

3. Vininis tempimas reikalauja del minėto kaulan pritaikinimo nedidelės, palyginti, traukimo jėgos, ergo, svorio.

4. Lužusi galūnė guli dažnai be jokių raiščių ir visumet liuosa. Tuo žymiai palengvėja jos priežiūra. Ypačiai yra svarbu, kad periferiniai sąnariai yra lengvai prieinami, ir tuojau pradedamu judinimu bei masažu sąnariai gali būti apsaugojami nuo nejudrumo, o minkštosios dalys nuo inaktyvinės atrofijos: tuo tarpu dažnai, vartojant gipsinius tvarčius, pastebiama raumenų atrofija, sąnarių kapsulų suraukšlėjimas, net iki jų galutinam sudrutėjimui, sinovitai ir, galop, nekrozai nuo spaudimo.

Matyti, jog nurodytoji vininės ekstenzijos ypatybė gali žymiai sutrumpinti gydymo laiką, kuris dažnai užsitęsia funkcionaliai galūnės restitucijai.

Čia dar galima pridėti lengvai atliekamą ir neapsunkinančią nei gydytojo, nei paciento reikalingą kartais tvarčių permainą.

Nurodomos yra vininės ekstenzijos ydos. Jų svarbiausioji yra infekcijos pavojus, kurio pamate yra įvedimas ir nuolatinis buvimas pašalinio kūno audiniuose.

Steinmann'as patsai sako savo monografijoje apie vininę ekstenziją: „rizikas inešti infekciją vinies vietoje, be abejonės, yra juodu tašku mano ekstenzijos sistėmoje“.

Yra labai pavojinga įnešti infekciją, išimant vinį, kuomet ilgai lauke buvusis vinies galas turėtų pereiti visą žaizdos kanalą. Tas vienok sumažinama vinies galo dezinfekcija jodu ir beveik prašalinama vinies galo nugnybimu. Per ekstenciją kartais buvo progos infekcijai atsirasti tuo, jog būdavo pastebiamas lengvas vinies judėjimas — pasekmė aplinkinių kanalui audinių atrofijos nuo spaudimo. Pastebėta del tos priežasties temperatūros pakėlimai iki 39°. Bet kadangi, kaip kalba Herzberg'is, durimo

kanalas greitai užsidengia granulecijomis, tai reikėtų labai ilgo laiko, kad infekcija apimtų spongiozą: tas dalykas nuramina mūsų baimę del sunkių kaulo susirgimų ekstenzijai besitęsiant.

Kitos vininio tempimo matytos ydos yra: skaudėjimas vinies vietoje, labai nepastoviai konstatuotas, bet vis tik privertusis vieną autorį greitai vinį pašalinti; kaulo suardymas, ypač epifizo linijoje; pasivėlavimas callus'o formacijos — perdidelio traukimo pasekmė, nors, priešingai, Schwarz'as vinies kalime matęs smegeninės erdvės erzinimą, kursai iššaukia gerą ir greitą callus'o formaciją.

Įdomios yra atskirų chirurgų nuomonės apie vininę ekstenziją — jos šalininkų ir priešininkų — ir kai kurios statistikos žinios.

Ekstenzijos autorius Steinmann'as sako, jog jam pavykę ištaisyti savo ekstenzijos metodu pasenėjusius, užgijusius su dideliu sutrumpėjimu galūnių, lužimus. Tačiau trijuose atsitikimuose turėjęs jisai epifizo linijos suardymą be kitų žalų pacientui. Negerumų nuo infekcijos Steinmann'as nepastebėjęs, tik kai kuriuose atsitikimuose matęs spaudimo žaizdas, pavėlintą vinies vietos sugijimą ir mažus abscesus.

Anschütz'as mano, jog del vininės ekstenzijos daug geresnį prognozą gavo lužimai su dislokacijomis. Bendrai, Anschütz'as paodiniams lužimams vininės ekstenzijos nevartoja, kad nepadarytų iš paprasto lužimo komplikuotą. Bet kai Bardenheuer'io sistėma atsisako tarnauti, vis tik griebiasi vininio būdo. Jisai negirdėjęs skundų del skausmų, bet kai kur matęs infekciją, nedavusę blogų pasekmių pacientui. Infekcijos pavojų šis chirurgas laiko minimaliu, nes jo nuomone, „čia turima darbo su lygiu metaliniu corpus alienum, blogu bacillų įnešėju, kurį aseptikos priemonėmis drąsiai galima audiniuosna įvesti".

Vininės ekstrenzijos šalininku pasirodė Waegener'is (Charkovas) trečiame chirurgų internacionaliame kongrese 1912 metais. Toliau Heinemann'as, kursai vis tik girdėdavęs nusiskundimų skausmais ir neretai stebėdavęs uždegimo reakciją vinies kalimo vietoje,—net pulingą nematomą šlaunies apačios lužime.

Giria vinies tempimą amerikietis Gerster'is, matydamas joje paprasta, greitą techniką, pastovų traukimą, laiku galimą judėjimo terapiją.

Kantak, Schöneberg, Bardenheur ir Graesmer, noriai ekstenziją priėmusieji, mato joje operativinę intervenciją su tam tikrais pavojais ir del to pataria atydesnę indikaciją atskiriems atsitikimams.

1912 metais šiaurės Vokietijos chirurgų suvažiavimas iškėlęs „vininės ekstenzijos" temą.

Pozitingai suvažiavime ekstenziją nušvietė Süssenguth matęs 89% visų su jos pagalba gydytų lužimų ideales pasekmes. Jisai vis delto buvo pastebėjęs ir skaudėjimą (vieną kartą dėliai to turėjo gydymą pertraukti) ir nustatęs net kliniškai trijų savai-

čių ilgiausį terminą viniai kaule gulėti, kad išvengus vietinės reakcijos.

Priešininku kongrese pasirodęs Lauenstein'as, labai bijojęsis infekcijos. Jisai dažnai matęs kaulų fistulų ir septyniuose iš 34 atsitikimų — sekvestrų atsiradimą. Vieno jo pacientų tų ydų gijimas tęsęsis 190 dieną, kito — net 438. Taip pat nematęs jisai ypatingų rezultatų statikos atitaisyme. Del tų priežasčių jisai anksčiau, tais pačiais 1912 metais, atmetęs vininę ekstenziją Berlyno chirurgų kongrese.

Čia pažymėsime dar autorius, pabraukusius vinies tempimo ydas.

Deutschländer's matęs callus'o formavimosi pasivėlavimą. Infekciją, mano jisai, galima pašalinti aseptika ir trumpesniu (tik jei yra tam reikalas) vinies laikymu kaule. Jis regėjęs infekciją tik vieną kartą, kuomet vinis gulėjusi kanale 6 savaites.

Kümmel'is (Hamburg) patsai nors neiššaukdavęs kalimu infekcijos, bet gydęs ją pacientams su ypatingai ilgais užtrukimais pas kuruotus vinine ekstenzija kitur ir pakliuvusius vėliau jo ligoninėn. Žaizdos būdavusios pilnos pūlių sekvestrų ir išlaikydavusios ligonius ilgai lovoje. Jisai reikalauja ekstenzijai griežtų indikacijų.

Įdomi yra Körber'io statistika; iš 70 atsitikimų 33 buvo gerų sugijimų, 19 kartų buvusi uždegimo reakcija, 5 kartus maži abscesai 1 kartų flegmoną, 1 kartą sepsis, prasidėjęs nuo rožės, su vinies vieta nesurištos, bet persimetusios į skylių vietą ir sąnarį.

Swarz'as nors nesišalina ekstenzijos vinimi, bet perspėja nuo infekcijos. Vienintėlį, jam tiktai visoje vinies ekstenzijos istorijoje ištikusį mirties atsitikimą jisai taip aprašo. Buvęs paodinis lužimas viršutinio blauzdos galo. Įkalta žemiau condyli vinis, padarius pirm minkštumų inciziją. 30 dienų praslinkus, pasikėlus temperatūrai ir atsiradus skausmams, pasirodė vinies judėjimas su pulinga sekrecija iš smeigimo kanalo. Per vinies padarytas dekubitales vietas infekcija, padedama aplinkinio kraujo ekstravazato, persikėlė į didesnius audinius. Pacientas gavo galą nuo bendro sepsiso.

Schwarz'o atsitikime vinies būta, mat įsismeigus į fraktūros hematomą, bet patsai pūliavimas toli gražu neatsirado iš kaulo. Šiuo pasiremdamas, Sehwarz'as karštai perspėja nuo vartojimo vinies ekstenzijos gydant suprakondiliarių lužimų, kur atsitinka žymios hematomos.

Magnus matęs dar vieną lengvą limfangitą, prasidėjusį iš vinies kanalo.

Vinies ekstenzijos nagrinėjimas parodo, jog kaip metodas yra jisai labai tikslingas, turįs tiesa, kai kurių, dažnai atsargumo keliu išvengiamų, ydų, kaip ir visi kiti chirurginiai metodai. Vis tiktai jisai turi daugiau teigiamų pusių, nekaip kiti ekstenzijos metodai. Kartais jis esti niekuo nepamainomu technikos radiniu: (galvoje turima—a) lužimai, kur jau prasidėjusi stipri konsolidacija,

reikiamo tikslo dar nepasiekusi, lužimas su stipria kaulo galų dislokacija.

Jei norima griežtos sistemos ir vininės ekstenzijos aprubežiavimo indikacijomis, tai reikėtų jai būtinai skirti šių lužimų gydymą:

1) Sunki fractura femoris supracondylica su stipria dislokacija, kur ypatingai svarbu didelio svorio traukimas ir gavimas gero kaulo galų sudėjimo.

2) Komplikuoti lužimai su stipria dislakacija, kur minkštumų suardymas, ergo, žaizdos gydymas neleidžia vartoti plėštrinę ekstenziją.

3) Didžiai dislokuoti blauzdos lužimai arti pėdos sąnario, kur mažas odos paviršis neduoda galimybės pritaikinti pakankamą tempimą plėštrais.

4) Užsisenėjusieji, blogoj padėtyj suaugusieji lužimai, po kruvinos arba nekruvinos fragmentų mobilizacijos.

5) Pseudartrozai, kuomet vinies kalimas vartojamas kaipo aktas, paruošiantis mobilizaciją.

Mūsų nuomone, dažnai galima nerizikuojant išeiti iš nurodytų indikacijų sienų beveik visai pašalinus plėstrinę ekstenziją, kuri gali tapti gera atsargos priemone.

Kiek teko mums matyti ir girdėti, Lietuvos apskričių ir miestų ligoninės nėra vininės ekstenzijos visai vartojusios arba yra labai mažai ja tesnaudojusios, išskiriant Kauno miesto ligoninę, kur d-ro J. Žemgulio iniciatyva vininis tempimas labai pasekmingai yra prigijęs. Gal dalinai yra kalta tam mūsų naudojamoji „klasinė“ literatūra, kur dažnai vininė ekstenzija arba visai neminima, arba net vietomis, kaip, pavyzdžiui, pasklydusiame Bockenheimerio lužimų gydymo rankvedyje, ji kartu su Championniere'o sistėma ir kitomis užsitarnavo vardą niekam nereikalingos „ultrachirurgijos“! Tuo tarpu aprašomos ekstenzijos technika yra tokia įmanoma, jog visos ligoninės ją galėtų atlikti Gijimo prižiūrėjimas yra labai lengvas, ir mes tyčia paminėjome aukščiau komplikacijas, kurios gali atsitikti ir kurių reikia saugotis. Medžiagą, ekstenzijai reikalingą, galima visur užsisakyti, o jokių prietaisų, be paprasčiausių šinų ir blokų, vininis tempimas nereikalauja.

Malonų būtų tikėtis, kad čia primintas ekstencijos būdas mūsų visose ligoninėse prigytų ir duotų tų gerų vaisių, kurių iš jo, be abejonės, galima laukti.

Šis tas apie Latvių ir Estų medicinos dalykus.

Dr. J. Žemgulys (Kaune).

Š. m. liepos 20—26 d. aš bnvau nuvažiavęs į Rygą ir į Dorpatą, norėdamas vietoje pasiteirauti ir pamatyti, kas yra mūsų kaimynų daroma ir padaryta sveikatos srityje. Žinoma, per

tokį trumpą laiką viso ne tik pamatyti, bet ir sužinoti negalima, juo labiau, kad nebuvau Estų centre — Taline. Bet ir tas, ką mačiau, yra įsidėmėtina, nes duoda daug nurodymų, kaip ir mes turime dirbti.

Estų ir ypač Latvių padėtis yra skirtinga nuo mūsų keliais atžvilgiais. Visų pirmiausia Estuose ir ypač Latviuose yra daug daugiau gydytojų, nekaip Lietuvoj. Iš viso Latviuose esą 614 gydytojų (skaitant ir kariuomenės gydytojus) ir vis dar grįžta naujų iš Rusų. Vienoj Rygoj yra 328 gydytojai. Apskritai imant, Latviuose 1 gydytojas išpuola — 2.813 gyventojams, Švediuose — 3.656 gyv., Lietuvoj — 10.000 gyv. Estuose gydytojų esą šiek tie rečiau, kaip Latviuose, bet daug tankiau, nekaip Lietuvoj. Rygoj 1 gydytojas išpuola — 565 gyv., Liepojoj 451 gyv., Stokholme — 955 gyv., Göteborge — 2.048 gyv., o Kaune 1 gyd. — 1000 gyv., Panevėžy ir Siauliuose 1 gyd. — 1.333 gyventojams.

Rygoj yra 4 gydytojų draugijos: viena, kurioje yra apie 60—70 gydytojų, yra latviška, kita, kurioje yra daugiausia vokiečiai, vedama vokiečių kalba (Gesellschaft der praktischen Aerrte zu Rigà), trečioji vadinasi rusų gydytojų draugija, nors joje yra daug ir ne rusų, ypač žydų, ir ketvirta yra žydų gydytojų draugija, vedama rusų kalboj. Šiemet rugpiūčio mėnesyj bus Rygoj didelė pramonės paroda; joje bus ir sveikatos skyrius. Parodos metu įvyks pirmas platesnis gydytojų suvažiavimas.

Estuose esą 5 estų medicinos draugijos, 2—vokiečių ir 1 rusų. Visos estų medicinos draugijos yra susijungusios į estų gydytojų sąjungą. Į tą sąjungą žada įeiti ir rusai. Šiemet gruodžio mėnesio pradžioj bus Dorpate didelė medicinos paroda. Parodos metu įvyks pirmas estų gydytojų kongresas. Apie parodą ir kongresą žr. toliau.

Be esamųjų gydytojų, Latvių universiteto medicinos fakultete (pirmuosiuose trijuose kursuose) yra 580 studentų. Estų universiteto Dorpate medicinos fakultete (visuose 5 kursuose) yra apie 600—700 studentų. Jei dabar tose šalyse, ypač didesniuose centruose, gydytojams darbo nepakanka, tai kas bus, kada prisidės dar daugiau gydytojų? Taip klausia savęs vieni, o kiti jau drąsiai sako: „Mes dirbame eksportui“.

Seserų Latviuose esą apie 300, ir vis dar tebegrįžta iš Rusų. Seseris yra organizuotos į sąjungą, į kurią priima Latvių Raudonojo kryžiaus centro valdyba. Į sąjunga yra priimamos tik seserys, baigusios ne mažiau 4 gimnazijos klasių, baigusios mokslą rusų obščinoje ir praktikavusios ne mažiau, kaip 3 metus. Vadinamosios diakonisos priimamos tik atsargai; jos negali dėvėti sesers rūbų ir seserimis vadintis, o jos teisėmis naudotis gali tik tada, kada užima sesers vieta. Bedarbių seserų yra nedaug—tuo tarpu apie 15.

Naujoms seserims ruošti Rygoj prie L. Raudonojo Kryžiaus ligoninės yra seserų mokykla, kur mokosi 25 mokynės. Į mo-

kyklą priimamos kandidatės, baigusios ne mažiau 6 gimnazijos klasių. Mokslas tęsiasi 2 metus. Kandidatės, įstodamos į mokyklą, įneša 500 latv rublių, o paskui turi visą išlaikymą. Estų seserų mokykla esanti Taline. Į ją priimamos tiktai kandidatės, baigusios visą gimnaziją.

Kita skirtinga mūsų nuo Estų ir ypač Latvių padėties ypatybė yra ta, kad jie paveldėjo iš Rusų daug ligoninių ir įstaigų, ir gerų įstaigų, ir net daugiau, nekaip jie gali išlaikyti. Rygoj, pvz., geresnioji miesto ligoninė pastatyta prieš pat karą naujausiais technikos reikalavimais, stovi uždaryta, nes nei miestas nei valdžia neturi lėšų jai laikyti. Visi ligoniai telpa senojoj miesto ligoninėj, kuri, palyginti su mūsų ligoninėmis, visai neturi išvaizdos senos. Estams, o ypač latviams, galvoti apie naujų ligoninių steigimą netenka ir ilgai dar neteks.

Latvių Vidaus reikalų Ministerijos Sveikatos Departamentas akylai seka limpamųjų ligų pasirodymą ir platinimąsi savo šalyje. Dėliai tų eigų Latvių valdžia pasikeičia žiniomis su mūsų ir su Estų sveikatos departamentais. Latvių Sveikatos Departamentas laiko 3 psichiatrines ligonines ir 1 veneros ligoninę. Nemaža ligoninių laiko ir savivaldybės, kurios yra jau kaip reikiant susiorganizavusios. Latvių Raudonasis Kryžius laiko 11 ligoninių. Daug esama taip pat privatinių ligoninių. Be valdžios laikomų apskričių gydytojų, valsčiai daro dar specialines sutartis su praktikuojančiais gydytojais dėliai medicinos pagalbos.

Rygos miestas laiko dvi ligonini: vieną bendrą ir vieną vaikų. Bendrosios ir didžiosios ligoninės vyriausiuoju gydytoju yra dr. Putnius. Jis yra kartu ir tos ligoninės akušerijos bei ginekologijos skyriaus vedėjas ir akušerių mokyklos vedėjas; jis dėstys taip pat akušeriją ir ginekulogiją medicinos fakultete. Ligoninė su 700—800 lovų. Pastatyta yra barakų sistema, turi didelį sodną. Ligoninėj yra šie skyriai: chirurgijos (didžiausias — apie 210 lovų), vedamas d-rų Jankovskio ir Alksnio, vidurių ligų, vedama d-rų Skujos ir Hach'o, akušerijos ir ginekologijos su 60 lovų — d-ro Putninio, odos, Veneros ir urologijos — d-ro Snikerio (jis ir armijos sanitarijos skyriaus viršininkas ir odos ir veneros ligų profesorius medicinos fakultete); dar yra skyriai — akių, ausų, nosies, gerklės, nervų, infekcinis, chronikų; yra dar Pastero stotis ir sekcijų salė.

Kiekviename barake su 30—35 lovų yra vienas asistentas ir 3 seserys (viena iš jų vyresnioji). Operacinės salės yra kelios, didelės, kur operuojama ant kelių stalų kartu. Operacinių dienų yda 4 savaitėje. Klasių ligoniams nėra. Ligoniai rygiečiai moka po 50 latv. rub.) dienai, nerygiečiai — 75 rub., kitų kraštų piliečiai — 150 rub. Už operacijas mokama skyrium, nuo 300 iki 1000 rub. už operaciją. Akušerių mokykloj yra 15 mokinių, kurios mokosi 10 mėnesių. Akušerių mokyklos pamokų salė turi nepaprastai daug įvairiausių mokslo priemonių.

Apskritai, ligoninė yra didžiųjų vokiečių ligoninių tipo ir vedama panašiai joms.

Antra miesto ligonie yra kitoj Dauguvos pusėj; ji skiriama yra vaikams ir turi visokių skyrių (į chirurgijos skyrių priimami yra betgi ir suaugusieji). Vyresniuoju gydytoju yra dr. Priedkalnas, chirurgijos skyriui vadovauja dr. Girgensonas.

Kiekvieną tų dviejų miesto ligoninių turi savo Rentgeno kabinetą; be to yra dar privatinis Rentgeno kabinetas mieste, o taip pat d-ro Sengbušo Raudonojo Kryžiaus ligoninėj.

Apie 3 kilometrus už Rygos, Bikerniekuose, miesto, savivaldybė laiko leprozorijų. Leprozorijus buvo pastatytas dar prieš karą iš paaukotų tam tikslui vienos turtuolės sentikės 120.000 rublių, kurios sūnus buvo apsirgęs lepra. Leprozorijuj yra dabar 30 vyrų ir 24 moterys; į jį gabenami yra ligoniai priverstinai, bet jie ne labai bėga iš ten. Ligonių skaičiuje yra 5 iš Lietuvos, kurie prašė manęs pranešti mūsų valdžiai, kad jie prašo juos palikti ten, leprozorijuj, nes mūsų valdžiai nesirūpinant jie būsią tuojau sugrąžinti į Lietuvą. Prieš karą lepra sergančiųjų leprozorijuje būdavę daugiau; per karą jie išvaikščiojo dalimis į namus. Dabar, esant vietos, leprozorijaus dalis paversta džiovininkų sanatorija, kurioj, man ten apsilankant, buvo 19 ligonių. Leprozorijus su parku ir sanatorija užima 20 dešimtinių žemės, daugiausia pušyno. Už gydymąsį leprozorijuj Latvių piliečiai moka 75 latv. rub. dienai, o kitų kraštų piliečiai — 150 rub. Leprozorijaus ir sanatorijos gydytoju yra dr. Širon, kurs gyvena ten pat.

Be šio leprozorijaus, Latviuose esama dar leprozorijų Vendene, Talsene, Tukume, maž daug su 60 lovų kiekvienas. Estai taip pat turi kelis savo leprozorijus.

Kovai su veneros ligomis ir sifiliu Latviuose steigiama dabar Baltojo Kryžiaus draugija. Estų armijos konsultanto prof. Paldroko rūpesniu išleistas Estuose įstatymas, kad visi kariai, prieš atleisiant juos iš kariuomenės, turi būt apžiūromi, ar neserga kas veneros liga ar sifiliu; sergantieji iš kariuomenės neatleidžiami tol, kol bus išgydyti. Prostitučių registracija ir priežiūra Estuose yra. Prostitutės yra priverstinai apžiūromos 2 kart per savaitę ir nesveikosios priverstinai gydomos. Sifilis visuose Estuose yra gydomas valdžios lėšomis visose įstaigose ir visų gydytojų.

Latviuose yra daug kurortų, bet jie beveik nefunkcijonuoja. Kemernas, pavyzdžiui, karo metu visiškai išgriautas.

Latvių Raudonasis Kržyžius yra labai plati įstaiga, kuri atlieka nepaprastai didelį darbą. Jis turi iš viso 54 įstaigas ir dar rengiasi atidaryti 2 vaistini. Vyriausioji Latvių R. Kryžiaus valdyba yra Rygoj; provincijoj yra apie 40 skyrių. Raudonajam Kryžiui atiduoti yra visi Latvių invalidai. R. Kryžius rūpinasi, kad kiekvienas iš jų galėtų kiek galima daugiau savarankiškai gyventi.

Latvių R. K-iaus centro valdyba laiko Rygoj labai gražią ligoninę (Ehrglių g.). Ligoninės rūmai nesenai prieš karą pastatyti, labai gražūs. Ligoninė yra su 150 lovų. Apie pusę ligonių yra invalidai, kurie laukia arba protezų padirbimo arba ruošiami yra išgabenimui kitur, į sanatorijas, prieglaudas ir t. t. Kita pusė yra privatiniai ligoniai. Jiems yra dvi klasi. Gulintieji pirmoj klasėj moka po 100 latv. rub. dienai, o antrojoj—po 50 l. rub. Pusė privatinių ligonių nieko nemoka: tai yra neturtingieji su miesto neturtingųjų kuratorijos rašteliais arba ir be jų. Prie ligoninės yra ir ambulatorija, kur dirba gydytojai specialistai. Ambulatorija yra mokamą — imama po 15 latv. rub. už vizitą. Nuo neturtingųjų nieko neimama. Ligoninėj yra įvairių skyrių, pav., akių, ausų, nosies, gerklės, moterų ligų ir t. t., bet didžiausias skyrius yra chirurgijos. Chirurgijos skyrių veda ir operacijas daro dr. Jankovskis, vyriausios R. K-iaus valdybos pirmininkas. Už operacijas imama nuo 300 iki 1.500 latv. rub. Vyresnysis ligoninės gydytojas yra dr. Neubergas. Be jo ir dr. Jankovskio, ligoninėj dirba dar 3 gydytojai, 12 seserų, 25 mokinės, 1 felčeris ir 6 sanitarai.

Be minėtos ligoninės, L. R. K-iaus c. valdyba įsteigusi yra protezų dirbtuvę, kurioj dirba 9 meisteriai. Dirbtuvės įtaisymas kaštavo labai brangiai, yra keli elektromotorų varomi tekylai, kalvė ir t. t. Visos dalys padirbamos čia pat. Oda gaunama iš karo ministerijos odų fabriko. Protezai išeina labai gražūs, lengvi ir stiprūs. Tas darbas yra latviams naujas, nes prieš karą protezų jų krašte nebuvo dirbama. Dabar visi meisteriai yra latviai.

Kadangi invalydų tarpe yra nemaža sergančių plaučių džiova, del to L. R. K-žius įsteigė jiems kelias sanatorijas. Viena iš jų Bikerniekuose (3 — 4 kilometrai nuo Rygos) aš aplankiau. Sanatorija yra pušyne, sausoj vietoj, nesenai prieš karą draugijos kovai su džiova pastatyta. Dabar joje yra 40 invalidų, ir ji yra pilna. Yra dvieji rūmai ligoniams: žiemai ir vasarai. Ligoniai naudojasi tyru pušyno oru, šiek tiek saule, guli ilgose verandose prie adarų langų, turi visišką ramumą ir neblogą valgį. Sanatorijos gydytoju yra dr. Bosse; atvažiuoja į sanatoriją, jei nėra ekstra atsitikimų, du kartu per savaitę. Ligoninėj gyvena 2 seseri, 1 ūkio vedėjas, 4 slaugytojos, 1 virėja, 1 tarnaitė, 2 sanitarai ir 1 sargas. Gyvulių sanatorija turi: 3 karves, 2 arkliu, 2 kiauli ir vištų. Sanatorija turi apie 10 dešimtinių žemės, iš kurios sušienauja tiek šieno, kad savo gyvuliams pakanka. Ligoninės karvės duoda 28 štofus pieno per dieną. Ligoniai gauna kasdien $^1/_2$ — 1 štofo pieno. Yra ligoniai, kurie išbuvę sanatorijoj pusę metų, priauga 28 svarus.

Kitą sanatoriją ir poilsio vietą skrofuliioziniams ir šiaip paliegusiems vaikams R. K-ius laiko Asariuose (Assern) — jūros pakrantyj. Į ją dykai priimami vaikai nukentėjusių del karo, pabėgėlių ir šiaip neturtėlių. Pirmoji L. R. K-iaus įsteigta sanato-

rija yra Cėsyj (Vendene); ji skiriama invalidams, luosiems ir gijantiems.

L. R. K-iaus c. valdyba laiko Rygoj didėlį sandelį visokių įtaisymų ligoninėms: baldų, skalbinių, tvarstomosios medžiagos, medikamentų, instrumentų ir t. t. Iš tos medžiagos trumpu laiku galima suformuoti kelias ligonines. Dabar c. valdyba formuoja naują sanatoriją Krimuldoj (40 kilom. į žiemių rytus nuo Rygos). Krimuldos dvaras, kurį atidavė R. K-iui valdžia, turi apie 300 dešimtinių ariamos ir apie 500 dešimtinių šienaujamos žemės. Gaunamais iš to dvaro produktais manoma aprūpinti visas L. R. K-iaus ligonines, sanatorijas ir kitas įstaigas. Jau turima ten 25 karves ir 33 kiaules. Tame pačiame dvare bus įvesta vaistinių žolių kultūra. Žoles laistys ir prižiūrės atvykusieji vasarojimui vaikai.

Apskritai, L. R. K-ius rūpinasi kiek galima mažiau priklausyti nuo užsienių: viena del valiutos žemumo ir nepastovumo, antra del to, kad reikia taikintis prie karo aplinkybių, kada užsidaro valstybės sienos ir noroms nenoroms tenka viską gamintis namieje. Tuo tikslu, be protezų dirbtuvės, vaistinių žolių kultūros, L. R. K-ius įsitaisė dar ampulų ir bintų dirbimą, ir farmaceutinių preparatų dirbtuvę.

1920 m. per visas L. R. K-iaus ligonines perėjo 26.133 ligoniai, kurie išbuvo jose 128. 572 dieni. Iš R. K-iaus ligoninės vaistinės Rygoje atleista vaistų iš 10880 receptų. Čia priskaitomos ir L. R. K-iaus skyrių provincijos ligoninės ir sanatorijos. Iš centralinio sandėlio Rygoje atleista visokio turto už 1. 244. 404 latv. rub. rengiamosiomis kainomis.

Centro valdyba laiko Rygoj automobilių stotį, kurios tikslas — duoti greitąją pagalbą nelaiminguose atsitikimuose. Už pervežimą automobiliu imama: nelaiminguose atsitikimuose 200 latv. rub., kituose atsitikimuose 40 latv. rub. nuo kilometro. Su automobiliu drauge važiuoja sanitaras ar felčeris. 1920 m. greitosios pagabos duota 252 atsitikimuose.

1920 m. L. R. K-ius nusiuntė produktų, apdarų, medikamentų į Tarybų Rusus likusiems ten savo tautiečiams už 200. 000 latv. rub. Latviuose R. K-ius duoda neturtingiesiems produktų ir k. pašalpos ir padeda pinigais sugriautų sričių atstatymo darbui. 1920 m. išduota 1.127.510,0 žuvies taukų už 1.112.761 lat. rub. mokyklose ir prieglaudose esantiems vaikams.

Latviuose specialio medicinos laikraščio nėra. Tik R. K-iaus c. valdyba leidžia mėnesinius savo biuletenius (apskats), kur idedamos apyskaitos, aplinkraščiai, straipsniai, liečią L. R. K-iaus darbuotę ir t. t.

Latvių R. K-iaus darbuotė yra tokia plati ir įvairi, kad šiame trumpame rašiny pilnai nupiešti ir minties negali būti.

L. R. K-iaus pirmininku yra dr. Jankovskis; valdybos nariai: dr. Matwejs, dr. E. Putninš, W. Skubinš; biuro direktorium yra

p. D. Bliumentalis, kuris savo neišsemiama energija ir gyvumu gaivina ir stumia visą R. K-iaus darbą.

Estų Raudonojo Kryžiaus centro valdyba yra Taline. Del to man tiek daug žinių apie E. R. K-iaus darbuotę surinkti nepavyko, E. R. K-ius turi provincijoj 17 skyrių. Jis laiko invalidų namus netoli Tapso, sanatoriją invalidams netoli Talino ir Gapsaly, vasarines kareivių ir neturtingųjų vaikų kolonijas beveik kiekviename apskrity (Dorpato apskrity yra dvi toki koloniji) ir daug kitokių įstaigų. Pažymėtina, kad beveik visos L. R. K-iaus įstaigos užima buv. dvarus.

Del lėšų reikia pasakyti, kad nei Latviai, nei Estai tokio aukų šaltinio, kaip mes Ameriką kad turime, neturi. Visas lėšas jie turi surinkti čia pat. Latviuose tam tikslui kasmet yra daromos rinkliavos po visą kraštą, rengiama yra milijoninė loterеja, gaunama aukų iš privatinių žmonių, gauta šiek tiek skalbinių, tvarstomosios medžiagos, medikamentų iš Amerikos R. K-iaus, galop, gauna ir iš valdžios subridijos. Estuose R. K-ius gauna 5% visų teatro bilietų ir 5% gelžkelių bilietų, neskaitant kitų savo pajamų šaltinių.

Pereidamas prie aukštųjų mokyklų aprašymo, gailėdamasis turiu pranešti, kad su Latvių medicinos fakulteto dekanu prof. Krimbergu negavau matyties: artimiausioji jo priimamoji valanda turėjo būti tik po kelių dienų; laukti aš negalėjau, o trukdyti jo nepriimamuoju laiku nenorėjau. Žinias apie Latvių aukštąją mokyklą ėmiau iš oficialinių raštų, kai kurių lektorių ir asistentų.

Latvių aukštojoj mokykloj yra 11 fakultetų: 1) architektūros, 2) teisės ir ekonomijos, 3) chemijos, 4) farmacijos, 5) matematikos ir gamtos, 6) medicinos, 7) teologijos, 8) filologijos ir filosofijos, 9) veterinarijos, 10) agronomijos, 11) inžinierių. Rektorium yra prof. Felsbergas, graikų ir lotynų filologijos profesorius. Aukštoji mokyklą užima buv. politechnikumo rūmus prie Rainio bulvaro, buv. seminarijos rūmus prie Puškino bulvaro ir kt.

Medicinos fakulteto dirbo iki šiol 3 pirmieji kursai. Rudenį į I kursą vakansijų yra: į medicinos skyrių 100, į dantų gydytojų skyrių — 25. Vienuose fakultetuose vakansijų yra daugiau (pav. filologijos ir filosofijos 250 vakansijų), kituose mažiau (pav. teologijos ir veterinarijos fakultetuose po 50 vakansijų, architektūros — 40). Pereinamųjų egzaminų minimumas medikams yra šis: pereinant iš I į II kursą reikia išlaikyti fizikos ir neorganinės chemijos egzaminus, pabaigti anatomijos praktikos darbus ir išlaikyti kolokvijumą iš anatomijos. Baigiant III semestrą išlaikyti egzaminą is organinės chemijos, pereinant iš II į III kursą išlaikyti visus I kurso egzaminus. Pereinant iš III į IV kursą išlaikyti visą deskriptivinę anatomiją ir istologiją.

Medicinos fakultete dėsto šie asmenys, buvę jau profesoriais kituose universitetuose: prof. Bachmanas — anatoriją ir istologiją, prof. Krimbergas — fiziologija ir fiziologinę chemiją, farmakologiją

— prof. Paukul. Šie lektoriai yra jau buvę privat— docentais kituose universitetuose; pr — doc. Adelheimas yra skaitęs patologiją ir bakteriologiją, priv.—doc. Snikeris — odos ir veneros ligas. Šie lektoriai turi rusų medicinos daktaro laipsnį, niekur dar nėra dėstę ir del to vadinami ne profesoriais, bet docentais: dr. Jankovskis, dr. Alksnis (chirurgiją) ir dr. Skuja (vidurių ligos). Galop, eiti docento pareigas ir dėstyti moterų ligas ir akušeriją pakviestas dr. Putninš, kurs nors neturi rusų medicinos daktaro laipsnio, bet turi labai daug nuopelnų ir yra labai prityręs savo srityje. Visi šitie profesoriai ir docentai yra latviai. Medicinos fakulteto dekanu yra prof. Krimbergas, sekretorium — dr. Alksnis. Apskritai imant, universitete dėstoma ne tik latvių bet ir kitomis kalbomis.

Kad studentus paskatinus mokslo darbui, duodamos yra premijos už tam tikrus darbus: pirma premija 3000 latv. rub. ir antrą premija—2000 latv. rub. Tarp paskelbtųjų darbams temų randame daug tokių, kurios liečia Latviją. Medicinos fakultetas pvz., buvo paskelbęs temą: Antropologiniai Latvių jaunuomenės tyrinėjimai. Neturtingiems studentams duodama yra įvairių palengvinimų: Raudonojo Kryžiaus ambulatorija teikia jiems medicinos pagelbą veltui, pažemintas yra gelžkelio tarifas važiuojant jiems atostogų, ligai ištikus ir dar 1 kartą per semestrą, papigintas tarifas tramvajais važinėti ir t.t. Vienu žodžiu, latviai labai myli savo aukštąją mokyklą ir jos auklėtinius, ir apie ją kalba su pagarba. Reikia pažymėti dar ir tą, kad studentams uždrausta dėvėti rusų laiku studentiškas kepures.

Estų universitetas Dorpate pradėjo dirbti jau nuo 1919 m. pavasario, tuoj balševikus išvarius. Sistėmingai pradėjo dirbti nuo tų metų rugpiūčio mėn, o iškilmingas atidarymo aktas buvo tų pačių metų gruodžio mėn. 1 d.

Estų universiteto organizacijos pradžia buvo tvirta. Estų valdžia paskyrė kuratorium prof. Pölpą; kuratorius paskyrė dekanus, ir ta kuratoriaus su dekanais taryba organizavo visą universitetą ir iki šiol jį tebetvarko. Didžiosios visų profesorių tarybos nėra dar iki šiol. Universiteto statutas yra įduotas valdžiai patvirtinti. Jame numatoma, kad visą pareinamąjį laika, t. y. dar kelis metus, universitetas gali būti tvarkomas taip, kaip dabar: rektorių skiria, kuratoriui pasiūlius, valdžia, dekanus — švietimo ministeris, profesorius taip pat tvirtina ministeris. Universitetui visiškai susitvarkius, numatoma, kad jis valdysis autonomingai, t. y. pats skirs profesorius, dekanus, bet ir tuokart visi fakultetų nutarimai būtinai turės pereiti per bendrąją universiteto tarybą.

Estų universitetas dabar turi 7 fakultetus: teologijos, teisių, medicinos, filosofijos, matematikos bei prigimties mokslų, veterinarijos ir agronomijos.

Organizuojant universitetą buvo žiūrima, kad jis ir estišką išvaizdą turėtų ir mokslo atžvilgiu aukštai stovėtų. Tuo vadovaujantis paskirti buvo profesoriais estai, kurie jau buvo iki

to laiko profesoriais ar privat-docentais kituose sesnose universitetuose; tokie buvo: medicinos fakultete: prof. Rammul (igijeną), prof. Pussep (Neuropatologija), prof.Paldrok (odos ir veneros ligos), prof. Koppel (ausų, nosies, gerklės ligos). Estai gydytojai, turėję rusų medicinos daktaro laipsnį ir pasižymėję savo nuopelnais, vieni, kurie buvo labiau pasižymėję, paskirti buvo profesoriais (dr. Konik — chirurgijos profesorius, dr. Miländer — akušerijos ir ginekolologijos profesorius), kiti, mažiau pasižymėję, paskirti buvo docentais (dr. Schlossmann — bakteriologijos docentas) arba jiems buvo pavesta eiti docentų pareigas (dr. Blumberg — chirurginės patologijos ir operacinės chirurgijos docentas, dr. Talnik — teismo medicinos docentas). Galop, pavesta buvo eiti donentų pareigas ir tokiems, kurie nors ir neturėjo rusų medicinos daktaro laipsnio, bet buvo šiaip pasižymėję savo srityje ir savo gabumais (gyd. Lüüs — vaikų ligų docentas, farmacijos magistrantas Metsapa — farmaceutinės propedeutikos docentas).

Docentai, lygiai su profesoriais, turi balsą fakulteto ir universiteto tarybose. Iš 20 medicinos fakulteto lektorių 11 susirinko estų. Likusieji 9 pakviesti buvo ne estai. Juos kviečiant labiausiai buvo atsižiūrima į kandidatų nuopelnus moksle. Iš neestų nutarta buvo kviesti pirmoj eilėj suomiai, kurie esą tokie pat geri, kaip ir estai. Iš Suomių buvo gauta 6. Daugiau gauti nepavykę, kadangi suomiai patys statą antrą universitetą mieste Abo. Antroj eilėj nutarta buvo kviesti skandinavai. Iš jų daugiau kaip 3 taip pat nepavykę gauti. Trečioj eilėj nutarta buvo kviesti visi kiti: vokiečiai, rusai, žydai ir kt. Buvo norima, kad jie būtų nepolitikai. Medicinos fakultete dabar yra šie vokiečiai profesoriai: Sommer — anatomijos ir istologijos profesorius, Stamm — farmacijos ir analitinės chemijos profesorius, Wanach — chirurgijos profesorius — visi trys dėsto rusiškai; toliau: Masing — vidurių ligų profesorius, Blessig — akių ligų profesorius, Ucke — patologijos ir teismo medciinos profesorius — tie trys dėsto vokiškai. Žydų yra du: Loewe — farmakologijos profesorius ir Lipschuetz — fiziologijos ir fiziologinės chemijos profesorius. Abu dėsto vokiškai. Psihiatrijos profesorius Brezowski, kurio tautybės man nepavyko sužinoti, dėsto rusiškai.

Profesoriai estai gauna algos apie 12.000 estų markių[1]) mėnesiui, docentai — 9.800 e. m., asistentai 7.600 e. m.; už paskaitas skyrium nemokama. Kviečiamieji iš užsienių profesoriai pirmaisiais trejais metais gauna apie 7000 e. m. ir 10 svarų sterlingų mėnesiui. Atvažiavimui jie gauna dar 60 svarų sterlingų ir gali atsivežti universitetui, universiteto lėšomis, knygų 1400 kilogramų.

Jei numatoma yra, kad nors dabar estai ir neturi kai kurioms katedroms savų kandidatų, bet po kelių metų turės, tai

[1]) Dabartiniu kursu, už 100 auks. moka apie 600 latv. rub. arba 540 estų markių.

toms katedroms kviečiami yra profesoriai ne estai tik penkiems metams. Po penkių metų jie gali būti arba atleisti arba vėl pakviesti. Tokie yra medicinos fakultete: teismo medicinos profesorius Ucke, farmacijos ir analitinės chemijos prof. Stamm, psichiatrijos prof. Brezovski.

1921 metais universiteto biudžetas siekia 70 milijonų estų markių. Nuo studentų iki šiol buvo imama po 1000 e. m. semestrui, nuo rudens bus imama 1500 e. m. Be to, studentai turi mokėti už praktikos darburs po 100 e. m. už institutą. Kitų valstybių piliečiai moka dvigubai.

Profesorių tarybos vedamos ir protokolai rašomi estiškai. Jei kas nesupranta (tokių dabar maž bėra), tam išverčiama. Po estų kalbos daugiausia vartojama vokiečių kalba, o teisių f-te — rusų kalba.

Specialio medicinos laikraščio Estuose taip pat dar nėra. Universitetas leidžia atskiromis knygomis Acta et commentationes universitatis dorpatensis, kur rašoma įvairiomis kalbomis. Tų aktų serijos humaniora išėjo 1 tomas ir serijos mathematica, physica, medica taip pat vienas tomas. Paskutiniame tome randame du straipsniu liečiančiu mediciną: prof. Paldroko platų rašinį apie litinių ligų išsiplatinimą Dorpate 1909—1918 metais ir docento. Schlossmann'o straipsnį apie rūkščių įtaką koloidams ir jos reikšmę patologijoj. Be tų raštų, išėjo dar dvi disertaciji; viena iš jų medicinos: apie leprą Ezelio saloje, parašyta d-ro Talniko.

Estų medicinos paroda Dorpate bus šiemet nuo lapkričio 30 d. iki gruodžio 7 d. igijenos instituto rūmuose (Sodo g., 38 a). Parodoje dalyvauja visi institutai ir klinikos Dorpato universiteto medicinos ir veterinarijos fakultetų, Estų medicinos valdyba, Estų armijos sanitarijos valdyba, Estų Raudonasis Kryžius, sanitarinės įstaigos atskirų Estų provincijų ir miestų, taip pat mediciną liečiančios industrijos firmos — tiek Estų tiek užsienių. Užsienių firmų dalyvavimas ypač esąs pageidaujamas. Čia būsią kaip tik progos pamatyti vieniems kitų chemijos formacijos, ortopedijos medicinos instrumentų, tvarstomosios medžiagos, protezų dirbinių ir pradėti tarp savęs apsikeitimą. Eksponatų įvežimas be muito. Eksponatų transportas, pastatymas ir atsiemimas eksponentų lėšomis. Eksponatą pardavus reikia užmokėti nustatytą muitą. Parodos komiteto vadovas yra docentas Schlossmanas.

Parodos metu, gruodžio mėn. 1 d., bus iškilmingas universiteto aktas, o gruodžio 2 d. prasidės 1 Estų gydytojų kongresas, šaukiamas Dorpato estų gydytojų draugijos, susitarus su Estų gydytojų sąjunga. Kongresą atidarys asmeniškai kongreso garbės pirmininkas, Estų ministeris pirmininkas Päts. Kongresas dirbs trimis sekcijomis: 1) viešosios medicinos ir gydytojų luomo klausimų, 2) klinines ir eksperimentalinės medicinos, 3) veneros ligų ir kovos su jomis. Viešosios medicinos klausimais bus pranešimų: valstybės medicinos valdybos, Estų armijos sanitarijos valdybos, Estų Raudonojo Kryžiaus, toliau iš mokyklų

igijenos, motinos ir vaiko apsaugojimo, kovos su tuberkuliozu ir t. t.; alkoholizmo klausimu pagrindinį pranešimą turės garbės svečias prof. dr. Taavi Laitinen (naujausi gaviniai moksle alkoholio klausimu), paskui vyresn. gydytojas dr. Nikkola (pataloginiai apsvaigimo buviai), proı. Fabricius. prof. Ylppö ir kiti. Klausimu apie nuolatinį artimesnį kontaktą tarp gydytojų atskirų Baltijos pajūrio valstybių turės pranešimą prof. dr. Koppel, Dorpato universiteto rektorius. Tuo pačiu tikslu, be oficialinių pakvietimų, tose valstybėse (Suomiuose, Latviuose, Lietuvoj, Lenkuose ir Vengruose, su kuriais estai yra vienos Turano rasės) lankosi dar žymus estų neurologas prof. dr. Pussep.

Antrojoj, klininės ir eksperimentalinės medicinos sekcijoj, pranešimų turės universiteto profesoriai, docentai ir kiti gydytojai. Jų pavardes minėjau, rašydamas apie medicinos fakultetą.

Trečiojoj sekcijoj, kurioj dalyvaus visi žymesnieji Estų venerologai, įvyks pasikalbėjimas apie to klausimo padėtį ir racijonalines priemones kovai su veneros ligomis, kuri turi eiti greta kovos su alkoholizmu.

Kongrese, be estų kalbos numatomos dar kalbos vokiečių, francūzų, anglų ir rusų. Kiekvienam atskiram pranešimui skiriama 20 — 30 min. laiko, trumpesniesiems pastebėjimams 5 — 10 minučių.

Baigdamas negaliu nepaminėti to palankumo ir širdingumo iš tų žmonių pusės, su kuriais man teko kalbėti tiek Latviuose, tiek Estuose. Ypač daug man padėjo Latvių sveikatos dep-to dr. Džonsonas, suteikęs daug žinių apie Latvių medicinos padėtį, vyresnysis L. R. K-žiaus ligoninės gydytojas dr. Neubergas, parodęs man savo ligoninę ir supažindinęs su L. R. Kryžiaus darbuotę, vyresn. miesto ligoninės gydytojas dr. Putninš ir jo asistentai, supažindinę mane su ligonine ir medicinos fakulteto darbu, Rentgeno kabineto vadovas dr. Prikul, miesto leprozorijaus ir sanatorijos gydytojas dr. Širon, parodęs man savo leprozorijų ir sanatoriją. Bet visų daugiausia man padėjo L. R. K-iaus biuro direktorius p. Bliumentalis, parodęs man protezų dirbtuvę, sandėlį, sanatoriją ir leprozorijų ir suteikęs daugybę žinių apie įvairių medicinos dalykų padėtį Latviuose. Estuose aš daugiausia žinių gavau iš universiteto kuratoriaus prof. Pölp'o ir ypač iš e. medicinos fakulteto dekano p. docento Talniko; jų dėka man pavyko pamatyti ir universiteto įstaigas. Tebūnie jiems visiems čionai išreikšia gili padėka.

Iš Kauno medicinos draugijos.

Posėdis liepos mėn. 7 d.

Pirmininkas — dr. Avižonis.

Dr. Nasvytis pranešė, kaip Valstybės Igienos Institute yra gaminama ir bakteriologiškai kantroliuojama raupų limfa ir kaip

yra išmėgintas jos veikimas. Iš perskaitytų pranešimų matyt, kad daugiausiai turėta gana gerų limfos skiepytų rezultatų. Kad vaizdingiau parodytų limfos veikimą, referentas demonstravo jo paties pirmą kartą įskiepytus ir revakcinuotus vaikus. Limfos veikimas demonsruotų vaikų pasirodė teigiamas.

Dr. Grinius klausia, kaip persiunčiama limfa, kiek jos gaunama iš vieno veršiuko ir kiek jinai kaštuoja.

Dr. Nasvytis paaiškina jog persiunčiami limfos buteliukai dedami į tam tikras medines dėžutes. Prie dėžučių pridedamos trumpos spausdintos instrukcijos, kaip užlaikyt limfą. Iš vieno veršiuko galima gauti iki 25. 000 skiep. dozų. Skiepytas veršiukas niekais nenueina, ir todel kaina limfos nėr didelė. Už kiekvieną atskirą dozą imama po 40 skatikų. Privatiniai limfa parduodama brangiau.

Dr. Avižonis nurodo patogumus limfą gaminant Lietuvoj ir susirinkimo vardu dėkoja pranešėjus už padarytą pranešimą ir padėtą triūsą.

Dr. Nasvytis skaito Roberto Oto (iš kocho instituto Berlyne) užklausimą ar negalėtų būt vartojamas ir Lietuvoj vokiečių siūlamasis prieš dėmėtąją šiltinę skiepymas, no kurio, pasak jo, įskiepytieji lengviau serga ir rečiau miršta.

Kai kurie susirinkimo nariai išreiškė nuomonę, kad vartojant prieš dėmėtąją šiltinę skiepymą, sunku surast tą žmonių kontingentą, kuriam skiepymas tiktų. Jų nuomone, galima teigiamai atsakyt į Vokiečių užklausimą, pažymint, kad pavieniems atsitikimams tas skiepymas būtų geras, bet reikalinga yra garantija dėliai skiepų nepavojingumo.

Dr. Mažylis demonstravo ligonį su hernia funiculi umbilikalis; to ligonio konservatingu būdu gydytas defektas žymiai sumažėjo.

Posėdis rugpiūčio mėn. 4 d.

Pirmininkas—dr. J. Staugaitis.

Dr. Žemgulys, apsilankęs š. m. liepos mėn. 20 — 26 d. Rygoj ir Dorpate, praneša, kas padaryta Latviuose ir Estuose medicinos srityje. Latviai ir Estai turi daug daugiau, negu Lietuviai, įvairių medicinos įstaigų ir gydytojų. Latvių ir Estų aukštuose mokyklose mokslo srityje daugiausia dirba savi piliečiai. Dorpato universitetas, kurį uoliai rūpinamąsi estinti, mokslo atžvilgiu pastatytas neblogai. Latviuose ypač daug dirba Raudonojo Kryžiaus D-ja, kuri turi kelias dešimtis skyrių ir keliolika ligoninių. Kas mėnuo Latvių Raudonojo Kryžiaus D-ja išleidžia atskiruose knygutėse savo darbo apyskaitas. Be to, Latviuose karo metu ir dabar išleista kelioliką populerinių medicinos knygučių. Šiemet Estuose išleistas universiteto mokslo reikalas: „Acta et commenntationes universitatis dorpatensis“ ir dvi disertaciji, vieną kurių yra iš medicinos srities.

Dr. Avižonis klausia, kokiomis sąlygomis priimami į Dorpato universitetą svetimų valstybių piliečiai.

Dr. Žemgulys praneša, kad svetimų valstybių piliečiai priimami į Dorpato universitetą už dvigubą mokesnį ir išreiškia nuomonę, kad lietuviams, nemokantiems estiškai, neverta stot į Dorpato universitetą, kur paskaitos skaitomos daugiausia estų kalboje.

Dr. Bagdonas praneša apie įvykusią Rygoj š. m. liepos. mėn. 25,26 ir 27 d. Lietuvių, Latvių ir Estų konferenciją, kuri sprendė klausimą, kaip apsigint nuo užkrečiamų ligu, ypačiai choleros, plaukiančių iš Rusų į Pabaltjūrio valstybes ir į Europą. Konferencija sušaukta Amerikos Raudonojo Kryžiaus Dr-jos atstovo d-ro Ragan'o ir Latvių Valdžios iniciatyva. Iš Lietuvos konferencijoje dalyvavo d-rai: Bagdonas, Nagevičius, Nasvytis ir Šileika. Konferencijoje nutarta prisidėt prie Paryžiaus konvencijų, turinčių savo tikslu apsisaugojimą nuo užkrečiamųjų ligų, organizuoti bendrą biūrą, į kurį įeitų visų Pabaltjūrio valstybių atstovai, ir karantiną Dvinske, o taip pat pakviest visas Europos valstybes, Amerikos Raudonajam Kryžiui tarpininkaujant, prisidėt prie organizavimo karantinų ties Rusų siena. Referentas pažymį kad Rusuose jau pastebėta keli tūkstančiai choleros susirgimų. Cholera siaučianti Smolenske ir Vitebske.

Dr. Žemgulys prisimena d-ro Adelheimo projektą, referuotą pernai vienam „Medicinos“ numery, apie Pabaltjūrio valstybių kordono sudarymą prieš epidemijas, einančias iš Rytų, ir klausia, ar nėr įsteigtas dabar koks organas, kurs varytų apsiginimo darbą nuo epidemijų, plaukiančių iš Rytų.

Dr. Bagdonas atsako, kad dabar bendro biūro vietoje, išrinktas tik sekretorius, kuriam bus teikiamos visos žinios apie plaukiančias iš Rytų epidemijas. Kad gyviau varius nuo epidemijų apsiginimo darbą, konferencijoj buvo pageidauta panašios konferencijos šaukti dažniau.

Dr. Grinius klausia, kas praktikoj daroma Obeliuose, kad per juos neįeitų cholera Lietuvon?

Dr. Bagdonas trumpai atvaizdina Obelių karantino istoriją, nurodydamas tas kliutis, kurios buva susidariusios pereinant karantinui iš Raudonojo Kryžiaus Draugijo žinios į Sanitarijos Vadybos ir pagaliau į Sveikatos Departamento žinią. Dabar skiriant karantino viršininką Soc. Apsaugos Dep-tui, sanitarinis karantino reikalas taip pat kenčia. Todel pageidaujama, kad karantino viršininkas būtų gydytojas.

Dr. Grinius siūlo išreikšt pageidavimą, kad kova su epidemijomis būtų sukoncentruota vienose rankose.

Pageidauta taipogi, kad kovos su epidemija klausimą spręstų tam tikra kolegija.

Dr. Damaševičius ir dr. Stasiūnas priimti į D-ją.

Dr. Šliupas praneša Miesto Valdybos pasiūlymą nusistatyt gydytojams Laisv. Valstyb. paskolos mokesnį. Susirinkimo pa-

siūlyta kviest mokėt kiek kas gali ir ne mažiau mėnesino pelno, išskyrus 1.500 auksinų pragyvenimui.

Susirinkimo išsireikšta už tai, kad mokesnis būtų nustatytas kontakte su Gydytojų sąjunga.

Iš Sveikatos Departamento.

Sveikatos Departamento Medicinos skyriaus liepos mėn. darbų apyskaita.

Užregistruota ir išduota 12 gydytojų pažymėjimų, kurių 9 nuolatiniai ir 3 laikini. Užginta užsiimti medicinos praktika 3 gydytojams, ne Lietuvos piliečiams.

Felčeriams išduota 8 pažymėjimai: 2 nuolatiniai ir 6 laikini.

Neleista užsiimti felčerio praktika 3 felčeriams, neturintiems pakankamų mokslo dokumentų ir 2, kaipo ne Lietuvos piliečiams.

Akušerių užregistruota 6, iš jų 5 išduota nuolatiniai pažymėjimai ir 1 laikinas.

Dantų gydytojų užregistruota 10; nuolatinius pažymėjimus gavo 9 ir 1 laikiną.

Iš Rusijos grįžo sekanti lietuviai:

1) Ciplijauskas Juozas, kuris Sveikatos Dep-to paskirtas nuo rugpiūčio mėn. 1 d. Šakių apskr. gydytoju.

2) D-ras Markevičius Vladas.

3) Smalstys Antanas, laikinai Sveikatos Dep-to paskirtas Ežerėnų apskrities gydytoju ir pasiūlyta Ežerėnų apskrities Valdybai pasikviesti d-rą Smalstį ligoninės vedėju.

Liepos mėn. 9 d. Kaune atidengta Valstybinė odos ir veneros ligų ambulatorija.

Sanitarijos Skyriaus darbo apyskaita už 1921 m. gegužės ir birželio mėn.

I. Gegužės mėn. žymiai išsiplatino raupai ir prasidėjo kruvinoji, kuri birželio mėn išsiplatino ligi 280 susirgimų.

Kovai su raupais: 1) paskirti 7 skiepytojai, 2) išsiūstos 35.519 dažų raupų limfos, 3) įrengti du barakai: Kapčiamiestyje telyje ir Staidarų dvare, Seinų aps., 4) išleistos instrukcijos apie raupų skiepymą.

Kovai su kruvinąja: 1) išsiūstas į apskritis serum antidysentericum, 2) išleistos instrukcijos, kaip skiepyti nuo kruvinosios, 3) išleistas aplinkraštis apie įrengimą skrajojamų barakų apskrityse ir pradėta ruošti 60 skrajojamų lovų prie Sveikatos Dep-to, 4) Kedainių apskričiui, kur kruvinoji plėtojosi gan smarkiai, išduota 11.000 auks. pašalpos kovai su tąja liga.

II. Įsteigtos veneros ir odos ligų ambulatorija Kaune, kur teikiamas veltui gydymas, o vaistai duodami papigintomis kainomis.

III. Paskirta du gydytojai: Obelių karantino ligoninės —

dr. Sliževičiene ir veneros ligų ambulatorijoje dr. Kartamiševas, apskrityse paskirta 2 ep. felčeriu ir 1 seselė.

IV. Dezinfekuota Kaune ir apskrityse 329 butai, 6.998 drabužiai.

V. Atspauzdinta: 1) 10.000 brošiūrelių: „Jei nori apsaugoti savo sveikatą, naikink vabzdžius, ligų platintojus", 2) 10.000 brošiūrėlių: „Kas reikia žinoti apie lyties ligas", 3) 10.000 plakatų: „Kaip apsisaugoti nuo kruvinosios, 4) 20.000 persergimų nuo kruvinosios, 5) 92 plakatai: „Dėmetosios ir grįžtamosios šiltinės platintoja — utelė".

VI. Leista įsteigti 3 kefiro dirbtuvės, 3 giros dirbtuvės, 16 limonadų dirbtuvių.

Gauta 37 limonado dirbtuvių revizijos protokolai; nubausta ir teisman patraukta 7 dirbtuvės.

Padaryti 42 šulinių vandens analizai. Vandens, limonado, dažų ir esencijų analizai davė Analitinei laboratorijai 7.650 auks. pajamų.

VII. Išleista 410 raštų ir 16 aplinkraščių; gauta — 707.

VIII. Paruošta gegužės ir birželio mėn. limpamųjų ligų statistika.

Už sanitarinių reikalavimų nepildymą nuo sausio mėn. 1 d. iki birželio mėn. 1 d. 1921 m. nubausta Lietuvoje 519 asm., sumoje 100.200 auks. kurių išreikalauta 86.935 auks.

Eilės Nr.	APSKRIČIAI	Nubaustųjų skaičius	Uždėtos bausmės suma auks.	Išreikalautos bausmės suma auksinais	Neišreikalautos bausmės suma a.
1	Alytaus . . .	46	2.340	2.340	—
2	Biržų — Pasvalio	25	1.900	1.450	450
3	Kauno . . .	114	48.785	48.785	—
4	Kretingos . .	102	14.510	10.410	4.100
5	Mariampolės .	23	2.200	2.200	—
6	Mažeikių . . .	22	4.750	4.750	—
7	Raseinių . . .	64	10.270	4.570	5.700
8	Rokiškio . . .	10	1.000	1.000	—
9	Seinų	15	2.865	2.865	—
10	Tauragės . . .	14	1.025	300	725
11	Telšių	13	1.250	—	12.50
12	Ukmergės . .	69	8.215	7.165	10.50
13	Vilkaviškio . .	3	1.100	1.100	—
		519	100.210	86.935	13.275

Žinios apie limpamąsias ligas Lietuvoje 1921 m. gegužės ir birželio m.

Dėmetąja šiltine susirgimai žymiai sumažėjo, gegužės mėn. susirgo 261, mirė 10; birželio mėn susirgo 127, mirė 4.

Vidurių šiltine susirgusių buvo gegužės mėn. 81, mirė 2; birželio mėn. susirgusių 117 mirė 2.

Grįžtamąja šiltine susirgo gegužės m. 43, birželio mėn. — 28.

Raupais gegužės m. susirgo 268, mirė 44; birželio m. žymiai sumažėjo, susirgo 51, mirė 10. Daugiausia sergančių raupais įregistruota Tauragės, Šakių ir Alytaus apskr.

Skarlatina gegužės men. įregistruota susirg. 33, mirė 2; birželio mėn. susirgo 32 mirė 1.

Dizenterija, pirmieji susirgimai pasirodė balandžio mėn. (6), gegužės mėn. susirgo 25, mirė 2; birželio mėn. žymiai padidėjo: susirgo 270, mirė 19 iš jų daugiausiai: 1) Kedainių apskr. (63), 2) Kauno mieste (30), 3) Panevėžio apsks. (51) ir 4) Alytaus apskr. (30).

Meningitu, cerebrospinaliu susirgo gegužės mėn. 3, mirė 2.

Žinios apie linpamąsias ligas Lietuvoje liepos mėn.

Dėmetąja šiltine sergančių įregistruota 139, mirė 4 (birželio mėm. — 127).

Vidurių šiltine susirgo 137, mirė 7.

Grįžtamąja šiltine susirgo 38, mirė 2.

Raupais sergančių įregistruotą 57, mirė 11 (birželio mėn. buvo 54 susirgimai), daugiausia įregistruota Rokiškio aps. susirgusių 34, mirusių 10; Utenos aps. susirgo 11.

Skarlatina (tymais) susirgo 57, mirė 11.

Difteritu susirgo 18.

Dizenterija sergančių įregistruota 408, mirė 48 (12%), daugiausia Biržų — Pasvalio aps. — 64, Trakų aps. — 44 ir Vilkaviškio aps. — 40.

Iš tų skaičių matome, kad kruvinoji — šiais metais mažai tesiaučia, nes 1920 m. liepos mėn. buvo įregistruota 1135 susirgimai.

Sveikatos Dep-as užpirko skalbinių įrengimui skrajojamų su 150 lovų, barakų.

Vilkaviškio epid. gydytoju paskirtas dr. Tertionas.

Papilysė Biržų — Pasvalio aps. kovai su dizenterija išsiuntė Sveik. Dep-tas skrajojamą baraką su 20 lovų,

IŠ KITŲ KRAŠTŲ

× **Kulmbach.** Kulmbacho verpyklų darbininkai nutarė dirbti 12 valandų virš normos be užmokesnio, neturtingųjų ir sergančių, buvusiųjų verpyklų sąjungoje, naudai.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Oldenburg.** Šalies ministerijos 21. V. 6. raštu visiems gydytojams įsakyta daryti pranešimus ne tik apie mirimą nuo džiovos, bet ir apie plaučių ir gerklės džiovos atsitikimus, kurie gali būt kitų gyventojų apkrėtimo priežastimi.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Weimar.** Turingijoje įvesta sustiprinta kova su tifo ir kruvinosios infekcija. Tuo tikslu įrengtos bakteriolo tyrinėjimo ginio įstaigos Jenoje, Gothoje, Geroje ir Erfurte.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Wiesbaden.** Apskrities sąjunga paaukojo 700.000 mark. džiovininkų prieglaudų įrengimui ir 300.000 mark. jų tolimesniam užlaikymui.

D. m. W. š. m Nr. 25.

× **Karlsbad.** III internacionaliai gydytojų lavinimosi kursai, kreipiant ypatingą domę balneologijai ir balneoterapijai, tęsis nuo IX, 11 iki IX, 17 šių m.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Paris.** 20. VII. 21, įstatymu nešcumo nutraukimas (abortai) baudžiamas Prancūzijoj kalėjimu ilgi 3 metų. Neščumo saugojimasis — ligi 6 mėnesių kalėjimu.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Budapest.** Čia įrengtas kriminalis pedagogijos institutas, kurs turi savo laboratoriją vaikų — prasikaltėlių auklėjimui ir pedagoginės patologijos tyrinėjimams.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× **Christiania.** Po užgynimo Norvegijoj viešai pardavinėti spiritinius geralus, juos išrašinėdavo gydytojai, kaipo vaistus, receptais. Tokiam išrašinėjimui labai išsiplatinus, Norvegų valdžia susiaurino gydytojų teises spiritinius geralus išrašinėti. Bet kiekvienas pilietis, nuo 23 m. amžiaus, turi teises kas mėnuo pirktis vaistinėj pusbutelį degtines ar butelį baltojo vyno.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× Mirė žymus Vienos universiteto ausų ligų klinikos ordinatorius Victor Urbantschitsch (74 m. amžiaus).

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× 1918 ir 1919 met. Vokietijoj įskiepyti prieštifiniu serumu 31.088 asmenys. Pilno apsaugojimo nuo užsikrėtimo šiltine nepastebėta, bet įskiepitiesiems susirgus ligos eiga yra žymiai lengvesnė.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× 1920 m. sergančių lepra buvo 11. 1919 m. buvo jų 37. Visi sergantieji lepra yra užsikrėtę ta liga Baltijos pajūryje. Klaipėdos krašte sergančių lepra yra 2 asm.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **Frankfurde a/M.** Vietinė ligonių kasa 1920 m. turėjo gryno pelno 10 mil. mark. Ir kitų miestų ligonių kasos turėjo pelno po kelis šimtus tūkst. mark.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **Viena.** Tandler siūlo šalies sanitariniai tarybai pasekmingesniam kovojimui su džiova ir lyties ligomis apsunkinti arba visai uždrausti vedimą (resp. tekėjimą) džiovininkams ir sergantiems lyties ligomis, jeigu tas sirgimas jau keliose generacijose buvo pastebėtas.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **London.** Per darbininkų streiką vieno nedidelio gelžinkelio ruožto aprūpinančio nuošaliai esantį miestą, to miesto ligoninės vadovas pasiuntė automobilį parūpin'i maisto. Automobilis susimušė į streikuojančių darbininkų užtiestą skersai kelią kabelį. Važiavusie maisto ieškotojai — jų tarpe buvo vienas jaunas nesenai vedęs gydytojas — užsimušė. Tuomet ligoninės gydytojas paskelbė gelžkelininkams gydytojų streiką. Po streiko paskelbimo vienas užsimušusiojo gydytojo draugų buvo pakviestas pas gimdančią gelžkelininkų vadovo žmoną, bet atsisakė važiuoti ir važiavo tik prašomas mirusiojo gydytojo našlės. Minėtas atsitikimas paskui buvo svarstomas literatūroj. Vieni pasisakė už gydytojų streiko teisėtumą, kiti prieš jį. Bet daugelis atrado gydytojų streiką dalyku neįvykinamu.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **Maksva.** Liaudies komisariatas vėšosios igienos dėliai uždraudė privatinę gydytojų praktiką.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **Newyork.** Žurnalas of the Americ — Assoc 20. IV. 17 praneša apie radio radinius Amerikoje. Daugiausiai radio randama Carnotitlagern'e. Bendrai Jungtinėse Amerikos valstybėse radio esą daugiau, kaip visuose kituose kraštuose. Visame pasauly esą radio lig 100 — 110 g. iš kurių Amerikai priklauso 70 g.; kitiems kraštams tik 30 — 40 g.

D. m. W. š. m. Nr. 26.

× **Rechstago** Socialės apsaugos (darbų) Komitetas, svarstydamas gimdžiusių (ir gimdančių) pašalpos įstatymą, nusprendė, kad visoms gimdančioms, kurios yra apsidraudusios valstybinėse ar privatinėse ligonių apsidraudimo kasose ne vėliau, kaip 6 mėnesiai prieš gimdant būtų duota 1) nemokama medicinos pagalba nešĉumo ir gimdymo laiku, jeigu tokia yra reikalinga, 2) gimdymo pašalpa pinigais, 3) gimdymo pinigus — kitų ligonių dienpinigių sumoj, (mažiausia 3 mark. parai, neišskiriant šventadienių) per 10 savaičių, 4) kol motina pati peni vaiką — pusę ligonių dienpinigių sumos (mažiausiai 1$^1/_2$ mark. parai). Pašalpą gauna visos moterys, kurių metinis pelnas bendrai su vyro pelno (jeigu neturi vyro, tai vienos moters) neperviršija 10.000 mark.

D. m. W. š. m. Nr. 27.

× **Vokiečių** vaikų sveikatos sąjungos kongrese dr. Degkwitz. pranešė apie skiepijimą nuo morbilli. Pranešėjas pravedė paralėlę tarp rauplių ir morbilli virus'o (infekcijos turinčios daug bendro). Remiantis rauplių ir morbilli infekcijų panašumu,

dabar mėginama skiepyti susilpnintu virus'u. Lig šiol skiepijimams kultūros buvusios auginamos ant žmogaus baltymų. Dabar daromi mėginimai su gyvulių baltymais. Gauta ir su gyvulių baltymais gerų rezultatų. Skiepyti vaikai, praleidus 13 — 15 d. po įskiepijimo, truputį serguliuoja, bet visai lengvai. Manoma, kad greitu laiku kova su morbilli virs taip pat profilaktinė, kaip kad kova su rauplėmis.

M. m. š. W. š. m. Nr. 25.

KRONIKA

× Prie Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus steigiami nuo ateinančio rudens dantų gydytojams kursai. Reikalingi lektoriai: 1) dentiatrijai ir stomatologijai, 2) protezų technikos teorijai ir praktikai. Norinčių šitų dalykų dėstymą pasiimti, prašoma atsiųsti ne vėliau kaip iki rugpiūčio 15 d. pareiškimą, pridėjus curriculum vitaé ir mokslo darbų sąrašą.

× Aukštųjų Kursų Umanitariniam skyriui reikalingas paidologijos katedrai lektorius ir prie psichologijos katedros asistentas; pastarasis eina ir psichologijos laboratorijos laboranto pareigas. t

Norinčiųjų užimi šitas vietas prašoma atsiųsti A. Kursų Vadovo vardu pareiškimą, pridėjus curriculum vitaé ir mokslo darbų sąrašą.

A. Kursų Medicinos skyriui reikalingas Histoliogijos lektorius. Norinčiųjų užimti šitą katedrą, prašoma atsiųsti nev ėliau kaip iki rugpiūčio 15 d. A. Kursų Vadovo vardu pareiškimą, pridėjus curriculum vitaé ir mokslo darbų sąrašą.

„Lietuva" Nr. 172.

× **Leidžiama įvežti iš užsienio šie patentuoti preparatai** Zahnpastae Chlorodont firmos „Leo".

Sveikatos Departamento raštu Nr. 3945 18-III-21 m.

Amol Versand von Vollraith Vasmuth Hamburge.

Sveikatos Departamento raštu Nr. 4357 38-III-21 m.

Zittmaniin „Sarta".

Sveikatos Departamento raštu Nr. 8300 3-VI-21 m.

Vasogen-Pearsoni (visi preparatai) C. — Akc. B-vė.

Sveikatos Departamento raštu Nr. 9820 28-VI-21 m.

× **Neleidžiama įvežti.** Kremai L. Fett ir Leokrem firmos „Leo".

Sveikatos Departamento raštu Nr. 7301 6 VII-21 m.

Radjovan firmos Rad-Jo-Versand.

Sveikatos Departamento raštu Nr. 8829 13-VI-21 m.

× **Leidžiama gaminti ir platinti Lietuvoje.** Citrovanill Grikol A. Grigaliauskio aptiekos Kaune.

Sveikatos Departamento raštu Nr. 2412 23-VI-21 m.

Kossulin Aptiekos Bergauskio Jurbarke.

Sveikatos Dep-to raštu Nr. 10494 7. VII 21 m.
Perkūnas milt. Mogilevskio firmos Kaune.
Sveikatos Dep-to raštu Nr. 2047 14-II-21 m.
Mortus Sudoras milteliai Mogilevskio firmos Kaune.
Sveikatos Dep-to raštu Nr. 3017 20-IV-21 m.
Šato milt. proviz. Goldbergo ir proviz. pad. Šato
Sveikatos Dep-to raštu N. 9144 17-VI-21 m.

× **Neleidžiama.** Kremas Metamorfoza Šato proviz. Goldbergo ir prov. pad. Šato.
Sveikatos Dep-to raštu Nr. 9144 17-VI-21 m.

× Savivaldybių įstaigos dažnai kreipias į Sveikatos Departamentą, prašydamos prisiųsti joms gydytojų. Laisvai praktikuoją civiliniai gydytojai, nors ir yra Sv. Dep-to žinioj ir jo kontroliuojami, tačiau jie turi teisę laisvai pasirinkt sau vietą ir savo pasirinkime negali būt Sveik. D-to varžomi. Sveik. D-tas tik gali pasiūlyti kuriam nors gydytojui vieną ar kitą laisvos praktikos rajoną, jei kas į jį kreipiasi. Bet tokius pasiūlymus gali daryti pačios savivaldybės betarpiai, ar per laikraščius. Kituose miestuose yra gydytojų daugiau, negu jų reik, ir tai atsitinka delto, kad jie ten turi daugiau patogumų. Valsčiai galėtų lengviau susirasti gydytoją savo apygardoj, jei jie galėtų iš savo pusės suteikti gydytojui kokių nors patogumų, tiek buto ir kuro, tiek subsidijos pavidale, ar stačiai pasisamdydami gydytoją sutarties keliu, kaip Latvijoj.

D-ras Bagdonas.
Sveik. Dep. Direktoris.
„Lietuva“ Nr 147.

× Daktaras B. Zacharinas, Tauragės apskrities gydytojas išsiuntinėjo visiems Tauragės apskrities medicinos darbuotojams raginimus palaikyti „Medicinos“ laikraštį, užsiprenumeruoti jį, siųsti aukų skelbimų ir duoti jam galemybės veikti, plėstis ir židėti Lietuvos mokslo naudai.

Sektinas pavyzdys ir kitų apskričių gydytojams. *Red.*

Gyvulių maro šmėkla Kaunas VI — 14. (Elta). Rytų Prūsų Komisaro pranešimu del kovos su galvijų maru, svetimų kraštų veterinoriai gydytojai, aplankę galvijų maru apkrėstas Lenkijos teritorijas, praneša, kad ši liga Lenkijoj labai išsiplatinusi ir nesą vilties teritorijoj į rytus nuo Vislos tą ligą numatytu laiku nugalėti. Lenkijoj tesą tik apie 600 — 700 veterinorių gydytojų. Danija ir Čeko-Slovakija kovai su galvijų maru siuntė į Lenkiją veterinorius gydytojus, bet jų skaičius pasirodė nepakankamas. Sunku esą kovoti su maru Lenkijoj jau ir del to, kad už sergančius galvijus permažai atlyginama ir ūkininkai del to slaptai skerdžia galvijus ir parduoda mėsą. Tai maras platinasi toliau ypatingai Galicijoje. Rytų Prūsams taip pat gresiąs apsikrėtimo pavojus, ypatingai iš Balstogės, kur vis dar siaučia galvijų maras.

„Lietuva“ Nr. 132.

„Varpo“ B-vės spaustuvė. Kaunas, Laisvės Aleja Nr. 60.